

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

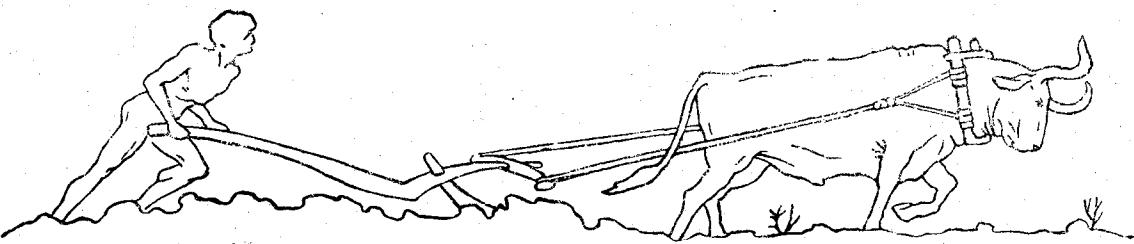
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1907-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1907 * ΤΟΜΟΣ ΙΔ'. 1907

Η ΓΡΑΙΑ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ ΓΥΝΑΙΚΗ ΛΙΕΜΠΕΡΓΚΕΦ — ΕΘΝΙΚΗ
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ — ΕΚ ΤΗΣ ΔΩΡΕΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΑΡΑΣΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ 555555555555

ΠΑΝΔΟΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ζ' 15
ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1907

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

[Άπο τὰς ἔξοχωτέρας σελίδας, ποὺ ἐνέπνευσεν ὁ Χριστός, εἰνε αἱ σελίδες αἱ ἀφιερωμέναι εἰς αὐτὸν ἀπό τὸν μεγάλον καὶ δυστυχῆ "Ἄγγλον συγγραφέα" Οσκαρ Ούστιλ, εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἀναγνήσεων τῆς φυλακῆς του. Προσφέροντες τὰς σελίδας αὐτὰς τοῦ «De Profundis» εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων», κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῶν Παθῶν, φρονοῦμεν ὅτι, προσφέρομεν μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του ἀνάγνωσμα].

Η θέσις τοῦ Χριστοῦ εἶνε βέβαια μὲ τοὺς ποιητάς. Τὴν ἀντίληψιν τῆς Ἀνθρωπότητος ἥντλησεν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν φαντασίαν, ποὺ μόνη δύναται νὰ τὴν περιλάβῃ. 'Ο ἀνθρωπὸς ὑπῆρξε δι' αὐτὸν δι', οὐδὲν διὰ τοὺς πανθεῖστάς. Πρῶτος συνέλαβε τὴν ἐνότητα τῶν χωρισμένων φυλῶν. Πρὸν ἀπ' Αὐτὸν ὑπῆρξαν θεοὶ καὶ ἀνθρωποί, καὶ Ἐκεῖνος, αἰσθανόμενος, μὲ τὸν μυστικισμὸν τῆς συμπαθείας, διτὶ ἐνεσάρκωντες τοὺς μὲν καὶ τοὺς δέ, ὄνομάζει τὸν ἑαυτόν του, ἀλλοτε Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀλλοτε Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου. Περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ίστορικὸν πρόσωπον δημιουργεῖ μέσα μας τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῆς ἐκστάσεως, ποὺ τὸ μυθικὸν πάντα τὴν προκαλεῖ. Δι' ἐμὲ ὑπάρχει πάντα κάτι σὰν ἀπίστευτον εἰς τὴν ἴδεαν ἐνὸς νέου Γαλιλαίου χωρικοῦ, φανταζομένου διτὶ εἰμπορεῖ νὰ σηκώσῃ εἰς τοὺς ὕμινος του τὸ βάρος ὅλου λήρου τοῦ κόσμου: πᾶν δι, δηλαδὴ ὡς τότε εἰχε γίνει καὶ ὑποφερθεῖ καὶ πᾶν δι, διακόμη ἐμελλε νὰ γίνη καὶ νὰ ὑποφερθῇ, τὰ ἐγκλήματα τοῦ Νέρωνος, τοῦ Καίσαρος Βοργία, τοῦ Ἀλεξάνδρου VI καὶ ἐκείνου, δι δοποῖς ὑπῆρξεν Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης καὶ Τερενὸς τοῦ Ἡλίου, τὰ βάσανα ὅλων ἐκείνων, ποὺ τὰ δνόμια τους ἀποτελοῦν λεγεώνα καὶ ἡ κατοικία τους εὑρίσκεται μέσα

εἰς τὰ μνήματα, τὰς ἐθνότητας τὰς δυναστευθείσας, τοὺς βασανιζομένους ἐργάτας, τοὺς κλέπτας, τοὺς φυλακισμένους, τοὺς προγεγραμμένους, δλόνυς ἐκείνους ποὺ εἶνε βωβοὶ ὑπὸ τὴν τυραννίαν καὶ ποὺ τὴν σιωπήν τους ἀκούει μόνος δ Θεός. Καὶ δχι μόνον φανταζομένου, ἀλλὰ καὶ πραγματοποιοῦντος τὴν φαντασίαν του, οὕτως ὅστε τὴν στιγμὴν αὐτήν, δλοι δσοι ἔχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν πραγματικότητά του, καὶ δν δὲν προσκυνοῦν ἀκόμη ἐμπρόδεις εἰς τοὺς βωμούς του καὶ δὲν σκύβουν ἐμπρόδεις εἰς τοὺς ιερεῖς του, νὰ συναισθάνωνται δπωσδήποτε διτὶ ἡ ἀσχημία τῆς ἀμαρτίας των ἀφγρέθη καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ πόνου των τοὺς ἀπεκαλύφθη.

Είπα διτὶ δ Χριστὸς ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ποιητῶν. Εἶνε ἀλήθεια. 'Ο Σέλλευ καὶ δ Σοφοιλῆς τὸν συνοδεύουν. 'Αλλ' ἡ ζωὴ του δλόκληρη εἶνε τὸ θαυμαστότερον ἀπὸ τὰ ποιήματα. 'Οσον ἀποβιλέπει «τὸν οἰκτον καὶ τὸν φύβον» δὲν ὑπάρχει τίποτε δμοιον εἰς δλον τὸν κύκλον τῆς ἐλληνικῆς τραγῳδίας. 'Η ἀγνότης τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἀννψώνει δλον τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς του εἰς ἔνα ὑψος ρομαντικῆς τέχνης, ἀπὸ τὸ δποῖον, ἀκριβῶς διὰ τὴν φρίκην τους, ἀποκλείονται τὰ βάσανα τῶν Θηβῶν καὶ τῶν Πελοπιδῶν καὶ ἀποδεικνύει πόσον δ Αριστοτέλης είχεν ἀδικον, λέγων, εἰς τὴν Ποιητικὴν του, διτὶ δὰ ἦτο ἀδύνατον νάνεχθη δ θεατὴς τὴν πιστὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου. Οὔτε εἰς τὸν Αἰσχύλον, οὔτε εἰς τὸν Δάντε, τοὺς αὐστηροὺς αὐτοὺς διδασκάλους τῆς ἀγάπης, οὔτε εἰς τὸν Σαΐζπηρ, τὸν πλέον ἀνθρώπινον ἀπ' δλονς τοὺς μεγάλους

τεχνίτας, ούτε εἰς τὸ σύνολον τῶν κελτικῶν μύθων καὶ παραδόσεων, δπον ἡ ὁραιότης τοῦ κόσμου διαφαίνεται ὑπὸ μίαν ὅμιλην δακρύων καὶ δπον ἡ ζωὴ ἐνδὸς ἀνθρώπου δὲν ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐνδὸς ἀνθρούς, ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ ὅμοιάζῃ ἡ καὶ νὰ προσεγγίζῃ κἀν, ὡς πρὸς τὴν ἀπλότητα τῆς συγκινήσεως ἐνωμένης πρὸς τὸ ὑψος τῆς τραγικῆς ἐντυπώσεως, μὲ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ. Ποὺ ἄλλοι εὐρίσκει κανεὶς τὸν μυστικὸν δεῖπνον μὲ τοὺς μαθητάς του, ἔνας ἀπὸ τοὺς δποίους τὸν ἐπώλησε δὲ' ὀλίγα ἀργύρια· τὴν σπαρακτικὴν ἀγωνίαν τοῦ εἰρηνικοῦ κήπου κάτω ἀπὸ τὸ σεληνόφως τὸν ἀπατεῶνα φύλον πλησιάζοντα διὰ νὰ τὸν προδώσῃ μ' ἔνα φίλημα· τὸν ἄλλον του φύλον, ποὺ ἐπίστευεν ἀκόμη εἰς αὐτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ δποίου, ὡς ἐπάνω εἰς πέτραν, εἶχεν ἐλπίσει δτι θὰ ἐθεμελίωνεν ἔνα καταφύγιον διὰ τὸν Ἀνθρώπον, ἀπανύμενον Αὔτον, τὴν στιγμὴν ποὺ δὲλέκτῳ χαιρετᾷ τὴν αὐγὴν· τὴν ἀπόλυτον μόνωσίν του, τὴν ὑποταγὴν του, τὸν ἔξευτελισμούς του· καὶ κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα τὰς σκηνὰς ἐκείνας δπον δέ μέγας ἱερεὺς τῆς ὁρθοδοξίας σχίζει μὲ μανίαν τὰ ἴματιά του καὶ δπον δὲλχηγὸς τῆς πολιτικῆς δικαιούσυνης ζητεῖ νερόν, μὲ τὴν ματαίαν ἐπίλια νάποπλύνη τὴν κηλῖδα τοῦ ἀθώου αἰματος, ποὺ ἔβαψε κόκκινην διὰ παντὸς τὴν φυσιογνωμίαν του εἰς τὴν ἰστορίαν· καὶ ἐπειτα τὴν ὅδυνηρὰν τελετὴν τοῦ στεφανώματος, ἔνα ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα πράγματα τῆς παναιωνίας χρονογραφίας· τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἀθώου ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς μητέρας του καὶ τοῦ ἀγαπημένου του μαθητοῦ· τὸν στρατιώτας παίζοντας εἰς τὸν κλῆρον τὸν ἴματισμόν του· τὸν τρυμερὸν θάνατον, μὲ τὸν δποίον ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὸ πλέον αἰώνιον σύμβολόν του· τὸ σαβάνωμα του μὲ τὸ σάβανον ἐνδὸς πλουσίου· τὸ σῶμα του τυλιγμένον μ' αἴγυπτιακὰς ταινίας, φαντισμένον μὲ ἀρώματα καὶ μῆρα βαρύτιμα, ὡς νὰ ἔργον υἱὸς βρασιλέως. Ὁταν ἀντικρύζει κανεὶς δλ' αὐτὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς τέχνης, δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε εὐγνώμων, διότι ἡ ὑπάτη λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας εἰνε ἡ ἀναπαράστασις τῆς ἀναιμάκτου τραγωδίας, ἡ μυστικὴ ἀναπαράστασις τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου μὲ διαλόγους, στολὰς καὶ χειρονομίαν ἀκόμη. Καὶ εἶνε δι' ἐμὲ πηγὴ ἥδονῆς καὶ ἀγωνιώδους σεβασμοῦ, ἡ σκέψις δτι δὲλληνικὸς χρόνος, ποὺ ἔχαθη ἀπὸ δλητὴν τὴν ἄλλην τέχνην, ἐπέζησεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν στιχομυθίαν τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τούτοις ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ—τόσον δπόνος καὶ δη ὁραιότης ἐνόνονται εἰς τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἐκδήλωσίν τους—εἶνε πραγματικῶς ἔνα εἰδύλλιον, μολονότι τελειώνει μὲ τὸ σχιζόμενον καταπέτασμα τοῦ ναοῦ, μὲ τὰ σκότη ποὺ κατεβαίνουν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ τὸν λίθον ποὺ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ μνημείου. Παρουσιάζεται πάντα εἰς τὴν σκέψιν μας δης ἔνας νυμφίος, βαδίζων μὲ πομπήν ἀλλως τε ἔτσι χαρακτηρίζει καὶ δὲλ διός καπού τὸν ἔαυτόν του· ὃς ἔνας ποιμὴν πλανώμενος εἰς τὰς κοιλάδας μὲ τὸ πούμνιόν του, εἰς ἀναζήτησιν πρασίνων λειμώνων καὶ δροσερῶν πηγῶν· ὃς ἔνας φαψωδός, προσπαθῶν νὰ οικοδομήσῃ μὲ τὴν μουσικήν του τὰ τείγη τῆς πολιτείας τοῦ Θεοῦ· ἡ ὃς ἔνας ἐραστὴς τοῦ δποίου ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης εἶνε πολὺ μεγάλη διὰ τὸν μικρόν μας πόσμον. Τὰ θαύματά του μοῦ φαίνονται τόσον εὐγενικά, δπον ἡ ἀνατολὴ τῆς ἀνοίξεως καὶ τόσον φυσικὰ ἀκόμη. Δὲν βλέπω καμμίαν δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ πιστεύσῃ κανεὶς, δτι τόσον ἡτο τὸ γόντρον τοῦ προσώπου του, ὡστε μόνη ἡ παρουσία του νὰ χαρίζῃ τὴν εἰρήνην εἰς τὰς ἀγωνιώσας ψυχὰς καὶ δτι δσοι ἀγγίζειν τὰ ἐνδύματά του ἡ τὰ χέρια του ἐλησμονοῦσαν τὸν πόνους των· ἡ δτι, δταν ἐπερούσαν εἰς τὸν μεγάλον δρόμον τῆς ζωῆς, ἀνθρώποι ποὺ δὲν είχαν τίποτε ἰδεῖ ἀπὸ τοῦ βίου τὸ μυστήριον, ἀνοιγαν διὰ πρώτην φορὰν τὸν δφαλμούς των καὶ ἄλλοι ποὺ ἡσαν κωφοί εἰς κάθε φωνήν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς ἥδονῆς, ἀκούαν διὰ πρώτην φορὰν τὴν φωνὴν τῆς ἀγάπης καὶ τὸν ἐφαίνετο «τόσον μουσική, ὡσάν τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος». ἡ δτι τὰ πονηρὰ πάθη ἐσκορπίζοντο εἰς τὴν προσέγγισιν του καὶ ἀνθρώποι, τῶν δποίων ἡ ταπεινὴ καὶ πρόσγειος ζωὴ είχε τὴν δψιν τοῦ θανάτου, ἔβγαιναν μέσου ἀπὸ τὸ μνῆμα των εἰς τὸ κέλευσμά του· ἡ δτι δταν ἔδιδασκεν ἐπὶ τοῦ δροῦς, τὰ πλήθη ἐλησμονοῦσαν τὴν πεῖναν, τὴν δψιν καὶ τὰς φροντίδας τοῦ κόσμου· καὶ δταν οἱ φύλοι του τὸν ἀκούαν νὰ διμλῇ εἰς τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, ἡ χυδαία τροφὴ τοὺς ἐφαίνετο ἀβροτάτη καὶ τὸ «ῦδωρ» ἐπαιρονε τὴν γενσιν τοῦ «օΐνου», καὶ δλος δὲ οἰκος ἐγέμιζεν ἀπὸ τὴν εὐωδίαν καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς νάρδου.

Εἰς τὸν *Biov τοῦ Ἰησοῦ*—τὸ χαριτωμένον αὐτὸ πέμπτον εὐαγγέλιον, τὸ κατὰ Θωμᾶν εὐαγγέλιον, δπως θὰ εἰμποροῦσε νὰ τὸ ὄνομάσῃ κανεὶς—δὲ Ρενὰν λέγει καπού δτι τὸ μεγαλύτερον κατόρθωμα τοῦ Χριστοῦ ἡτο τὸ νάγαπηθη μετὰ θάνατον δπον ἀγαπήθηκε εἰς τὴν

ζωὴν του. Καὶ βέβαια, ἀν δη ὑέσις του εἶνε μεταξὺ τῶν ποιητῶν, εἶνε δὲ βασιλεὺς τῶν ἐραστῶν. Εἰδεν δτι ἡ ἀγάπη εἶνε τὸ πρωτυβάθμιον μυστικὸν τοῦ κόσμου, τὸ μυστικὸν ποὺ νέαν ζωὴν διότι ἔτυχε νάκούσουν κάποιας νυκτιφδίας τοῦ Σοπέν, διότι ἀγγίζειν ἐλληνικὰ ἀντικείμενα ἡ ἐδιάβασαν τὴν ἰστορίαν τοῦ ἐρωτος ποὺ ἔνας ἀνδρας συνέλαβε διὰ μίαν γυναῖκα, τῆς δποίας τὰ μαλλιά ἔμοιαζαν μὲ χρυσᾶ νήματα καὶ τὸ στόμα της μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ ροδιοῦ. 'Αλλ' ἡ συμπάθεια τῆς καλλιτεχνικῆς ἴδιοισυγκρασίας κλίνει κατ' ἀνάγκην πρὸς καθετὶ ποὺ εὐρήκε τὴν ἔκφρασίν του. Μὲ τὰ λόγια ἡ με τὰ χρώματα, μὲ τὴν μουσικὴν ἡ τὸ μάρμαρον, δπίσω ἀπὸ τὰ χρωματιστὰ προσωπεῖα μιᾶς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου ἡ μὲ τὰ ἐνωμένα καλάμια ἐνδὸς σικελικοῦ αὐλοῦ, ἀπεκαλύφη μοιραίως δὲ ἀνθρωπος καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ του σχέσεις.

Διὰ τὸν καλλιτέχνην ἡ ἔκφρασις εἶνε ἡ μόνη μορφὴ ὑπὸ τὴν δποίαν εἰμπορεῖ νὰ συλλαβῇ τὴν ζωὴν. 'Αλλὰ διὰ τὸν Χριστὸν δὲν ἡτο τὸ ιδίον. Μὲ μίαν φαντασίαν θαυμαστὴν καὶ εὐρύχωρον, ἐπῆρεν ὃς βασίλειόν του ὅλοκληρον τὸν κόσμον τοῦ ἀνάρθρου, τὸν κόσμον τὸν χωρὶς φωνὴν καὶ πόνον κ' ἔγινεν διερμηνεύς του. 'Εδιάλεξεν ὃς ἀδελφούς, ἐκείνους ποὺ μένουν βαθοῖ ὑπὸ τὴν τυραννίαν «καὶ τῶν δποίων μόνος δ Θεὸς ἀκούει τὴν σιωπήν». Ήθέλησε γὰρ γίνηται τὰς ματί τοῦ τυφλοῦ, διὰ τὸν δρόμον εἰς τὰς μυριάδας ποὺ εἰχαν τὸν δρόμον πάντας μόνος δεμέναι. 'Η ἐπιθυμία του ὑπῆρξε νὰ γίνῃ, διὰ τὰς μυριάδας ποὺ δὲν είχαν τὴν δύναμιν νὰ κείλῃ ἐκείνων ποὺ αἱ γλῶσσαι των ἡσαν δεμέναι. 'Η ἐπιθυμία του ὑπῆρξε νὰ γίνῃ, διὰ τὰς μυριάδας ποὺ δὲν είχαν τὴν δύναμιν νὰ κείλῃ ἐκείνων ποὺ μέ την δισηνόδυνον τὴν σιωπήν. Μὲ τὴν προσευχὴν τους πρὸς τοὺς οὐρανούς. Μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν φύσιν ἐνδὸς πλάσματος, ποὺ εἰς τὴν ὁδύνην καὶ τὸν πόνον εὐρήκε τρόπους νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ίδιαν του σύλληψιν τῆς ὁραιότητος, αἰσθάνθη δτι μία ἰδέα δὲν ἔχει ἀξίαν, παρὰ δταν ἐνσαρκώνται, παρὰ δταν γίνεται εἰκὼν καὶ δλ' αὐτὸ ἔκπαιμε τὸν ἔαυτόν του εἰκόνα τοῦ Πάσχοντος 'Ανθρώπου καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Πάσχοντος την προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. 'Η τέχνη μᾶς ἔκπαιμε πνεύματα μυριαδικά. 'Οσοι ἔχουν καλλιτεχνικὴν ίδιοισυγκρασίαν πηγαίνουν εἰς τὴν ἔξοδίαν μὲ τὸν Δάντε καὶ μαθαίνουν πῶς συμβαίνει ὡστε τὸ ἄλας νὰ γίνεται τροφὴ τῶν ἄλλων περιβάλλονται μίαν στιγμὴν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ Γκατέ καὶ δμως γνωρίζουν πολὺ καλὰ δτι δὲ Βωδελαὶρ ἔκραζε πρὸς τὸν Θεόν:

*O Seigneur, donnez - moi la force et le courage
De contempler mon corps et mon cœur sans dégoût.*

'Άλλοι ἀντλοῦν ἀπὸ τὰ σονέτα τοῦ Σαξ-πηρ τὸ μυστικὸν τοῦ ἐρωτος του καὶ τὸ οἰκειοποιοῦνται ἀντικρύζουν μὲ νέα μάτια τὴν νέαν ζωὴν διότι ἔτυχε νάκούσουν κάποιας νυκτιφδίας τοῦ Σοπέν, διότι ἀγγίζειν ἐλληνικὰ ἀντικείμενα ἡ ἐδιάβασαν τὴν ἰστορίαν τοῦ ἐρωτος ποὺ ἔνας ἀνδρας συνέλαβε διὰ μίαν γυναῖκα, τῆς δποίας τὰ μαλλιά ἔμοιαζαν μὲ χρυσᾶ νήματα καὶ τὸ στόμα της μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ ροδιοῦ. 'Αλλ' ἡ συμπάθεια τῆς καλλιτεχνικῆς ἴδιοισυγκρασίας κλίνει κατ' ἀνάγκην πρὸς τοὺς οὐρανούς. Μὲ τὴν λευκότητα καὶ τὰ ρόδα τῶν ὥραιών εἰναι εὐκινήτων μελῶν τους, δὲν ἡσαν πραγματικῶς ἔκεινο ποὺ ἐφαίνοντο πῶς ἡσαν. Τὸ καμπτυλωτὸν μέτωπον τοῦ 'Απόλλωνος ὁμοίαζε μὲ τὸν δίσκον τεῦ ήλιον, ἀνατέλλοντος τὴν αὐγὴν ἐπάνω ἀπὸ εναόφον, καὶ οἵ πόδες του ησαν δεμέναι. 'Διότι οἱ Ἑλληνικοὶ Θεοί, μὲ δλην τὴν λευκότητα καὶ τὰ ρόδα τῶν ὥραιών εἰναι εὐκινήτων μελῶν τους, δὲν ἡσαν πραγματικῶς ἔκεινο ποὺ ἐφαίνοντο πῶς ἡσαν. Τὸ καμπτυλωτὸν μέτωπον τοῦ Πάσχοντος 'Ανθρώπου καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Πάσχοντος την προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. 'Η τέχνη μᾶς ἔκπαιμε πνεύματα μυριαδικά. 'Οσοι ἔχουν καλλιτεχνικὴν ίδιοισυγκρασίαν πηγαίνουν εἰς τὴν ἔξοδίαν μὲ τὸν Δάντε καὶ μαθαίνουν πῶς συμβαίνει ὡστε τὸ ἄλας νὰ γίνεται τροφὴ τῶν ἄλλων περιβάλλονται μίαν στιγμὴν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ Γκατέ καὶ δμως γνωρίζουν πολὺ καλὰ δτι δὲ Βωδελαὶρ ἔκραζε πρὸς τὸν Θεόν:

πνοαί, ὑπῆρξεν δύμας σκληρὸς πρὸς τὸν Μαρ-
σύαν κ' ἔκλειψεν ἀπὸ τὴν Νιόβην τὰ τέκνα της.
Εἰς τὴν χαλυβδίνην αἰγίδα τῶν ὄφθαλμῶν τῆς
'Αθηνᾶς δὲν ὑπῆρξε κανένας οἶκτος διὰ τὴν
'Αράχηνην ἡ πομπὴ καὶ τὰ παγώνια τῆς Ἡρας,
ὑπῆρξαν τὸ εὐγενέστερον στόλισμα τῆς ψυχῆς
της καὶ αὐτὸς ὁ Πατήρ τῶν θεῶν ἔδειξε ὑπερ-
βολικὴν κλίσιν πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀν-
θρώπων. Αἱ δύο βαθύτερα ὑποβλητικαὶ φυ-
σιογνωμίαι τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας ὑπῆρξαν
ἡ Δήμητρα διὰ τὴν θρησκείαν, θεότης τῆς Γῆς,
ἀπρόσδεκτη εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ ὁ Διόνυσος
διὰ τὴν Τέχνην, υἱὸς μιᾶς θνητῆς, ποὺ ἀπέ-
θανε δίδουσά του τὸ φῶς.

Ἡ Ζωὴ δῆμος ἡ ἴδια, εἰς τὴν πλεόν ταπει-
νήν καὶ μετριόφρονα σφαιραν της. ἐγέννησε
ἔνα θαῦμα, θαυμαστότερον ἀπὸ τὴν μητέρα
τῆς Περσεφόνης καὶ ἀπὸ τῆς Σεμέλης τὸν υἱόν.
'Απὸ τὴν καλύβαν ἐνὸς ἔνδος ἔνδος ξελουρογοῦ τῆς Να-
ζαρέτ ἀνέδυσε μία προσωπικότης ἀπειρώς με-
γαλυτέρα ἀπὸ δύσας ἔπλασαν δὲ μῆδος καὶ ἡ
παράδοσις, προωρισμένη, πρᾶγμα παράδοξον,
νάποκαλύψῃ εἰς τὸν κόσμον τὴν μυστικὴν ἔν-
νοιαν τοῦ Οἴνου καὶ τὰς πραγματικὰς ὁραιο-
τητὰς τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ, ὅπως κανεὶς δὲν
τὸ εἶχε κάμει ὡς τώρα, οὕτε ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶ-
νος οὕτε ἐπὶ τῆς Ἐννας.

Τὸ ἄσμα τοῦ Ἡσαΐα: «Ἐξουθένωμα τῶν ἀνθρώπων δὲ ἀνθρωπος ποὺ πονεῖ καὶ γνωρίζει τὸν πόνον» τοῦ ἐφάνη ὅτι αὐτὸν ἐπρόβλεπε καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐπληρώθη ἡ προφητεία. Ἡ φράσις αὐτῇ δὲν πρέπει νὰ μᾶς τρομάζῃ. Κάθε ἔργον τέχνης είνε ἡ πλήρωσις μιᾶς προφητείας διότι κάθε ἔργον τέχνης είνε ἡ τροπὴ μιᾶς ἰδέας εἰς μίαν εἰκόνα. Κάθε ἀνθρώπινον πλάσμα ὁφείλει νὰ εἴνε πραγματοποίησις ἐνὸς ἰδανικοῦ, εἴτε ἐν πνεύματι Θεοῦ, εἴτε ἐν πνεύματι ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς εὑρῆκε τὸν τύπον καὶ τὸν ἐπραγματοποίησε καὶ τὸ δνειρὸν ἐνὸς βιργυλιανοῦ ποιητοῦ, εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ ἥ τὴν Βασιλῶνα, εἰς τὸ μακρὸν πέ- μένα νὰ συλλογίζωμαι, ὅτι ὡς πρὸς τὴν συνομιλίαν τοῦλάχιστον, ὁ Χαροπίδης εἰμποροῦσε νὰ τὸν ἀκούσῃ, ὁ Σωκράτης νὰ συζητήσῃ μαζὶ του καὶ ὁ Πλάτων νὰ τὸν ἐννοήσῃ ὅτι ἐπρόφερε αὐτολεξεί: «Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς»¹ καὶ ὅτι δταν ἐσκέπτετο τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ, ποὺ δὲν κοπιάζουν οὔτε γνέθουν, ἔξεφοράσθη ἀκριβῶς ἔτσι· «Καταμάθετε τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει οὐ κοπιᾷ οὐδὲν νήθει» καὶ ὅτι ἡ τελευταία του λέξις, διὰ νὰ ἐκφράσῃ ὅτι τὸ πᾶν συνεπληρώθη, ὅτι ἡ ζωὴ του ἐτελείωσε φθάσασα εἰς τὴν τελειότητα, ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἐκείνη ποὺ μᾶς δίδει ὁ Ἰωάννης: Τετέλεσται, καὶ τίποτε περισσότερον.

φασμα τῶν αἰώνων, ἐνεσαρκωθη εἰς αὐτὸν τὸν δόποιον «ἐπερίμενεν» δι κόσμος.

... Εἶνε δὲ λίγος καιρὸς ποὺ μελετῶ μὲ ζῆλον τὰ τέσσερα πεζὰ ποιήματα, τάναφερόμενα εἰς τὸν βίον τοῦ Χριστοῦ. Τὰ Χριστούγεννα κατώρθωσα νὰ προμηθευθῶ ἔνα Εὐαγγέλιον «Ἐλληνικὸν καὶ κάθε πρωΐ, μετὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ κελλιοῦ μου, καὶ τὸ στήλωμα τῶν ἑργαλείων μν, διαβάζω μίαν περικοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου παραμένην δπου τύχῃ. Εἶνε ἔνας γλυκύτατος τρόπος νάρχεῖ κανεὶς τὴν ἡμέραν του. Καθέ-

‘Η Ἡδικὴ τοῦ Χριστοῦ εἶνε δὴ συμπάθεια, ἀκριβῶς δι, τι ἐπρεπε νὰ εἶνε ἡ ἡθικὴ. ’Εὰν δὲν εἶχεν εἰπεῖ παρὰ μόνον τό: «Ἀφίενται σοι αἱ ἄμαρτίαι δι τι πολὺ ἥγαπησες» θ’ ἀξίζε τὸν κόπον ν’ ἀποθάνῃ διότι τὸ εἶπε. ‘Η Δικαιοσύνη του εἶνε δικαιοσύνη ἐντελῶς ποιητική, ἀκριβῶς δι, τι ἐπρεπε νὰ εἶνε ἡ δικαιοσύνη. Ο κακοποιὸς εἰσέρχεται εἰς τὸν οὐρανούς, διότι ὑπῆρξε δυστυχῆς καὶ δὲν εὑρίσκω

¹ ‘Η φράσις καὶ αἱ παρακάτω Ἑλληνικά εἰς τὸ ἀγγικὸν κείμενον,

νας, ἀκόμη καὶ εἰς μίαν ζωὴν πολυτάραχην καὶ ἀτακτην, ἔπειτε νὰ κάμνῃ τὸ ἵδιον. Αἱ ἀδιάκοποι ἐπαναλήψεις, εἰς κάθε εὐκαιρίαν καὶ εἰς ἀκατάλληλον στιγμήν, μᾶς ἔχάλασαν τὴν δροσερότητα, τὴν ἀφέλειαν, τὸ ἀπαλὸν καὶ ρομαντικὸν θέλγητρον τῶν εὐαγγελίων. Τ' ἀκούομεν διαβαζόμενα καὶ ἀπαγγελλόμενα παραπολὺ συχνὰ καὶ παραπολὺ ἀσχῆμα καὶ κάθε εἰδος ἐπαναλήψεως εἶνε ἀντιπνευματικόν. "Οταν ἐπανέρχεται πανεὶς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον, νομίζει πῶς ἀπὸ ἔνα στενὸν καὶ σκοτεινὸν σπίτι μπαίνει εἰς ἔνα κῆπον, γεμάτον ἀπὸ κρῖνα.

Γιὰ μένα ἡ ἥδονὴ εἶνε διπλασία, μὲ τὴν
ἰδέαν μεγάλης πιθανότητος ὅτι εἰς τὸ ἐλληνικὸν κείμενον ἔχουμεν τὰς Ἰδίας φράσεις *iopsisima verba*, ποὺ μετεχειρίσθη ὁ Χριστός. Διὰ πολὺν καιρὸν ἐπιστεύθη ὅτι ὁ Χριστὸς ὡς ιλοῦσσε ἀραμαϊκά. Καὶ αὐτὸς ὁ Ρενάν τὸ ἐπίστευσε. Γνωρίζομεν δῆμως τώρα ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι χωρικοί, ὅπως οἱ Ἰελανδοί τῶν ἡμερῶν μας, ἦσαν δίγλωσσοι καὶ ὅτι τὰ ἐλληνικὰ ἦσαν ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ χρησιμεύουσα εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρου τῆς Παλαιστίνης ἢ μᾶλλον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρου τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου. Δὲν μοῦ ἀρεσεν ἡ ἰδέα ὅτι γνωρίζομεν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ μετάφραστιν μεταφράσεως. Τώρα εἶνε ἥδονὴ γιὰ μένα νὰ συλλογίζωμαι, ὅτι ὡς πρὸς τὴν συνομιλίαν τοῦ ὑλάχιστον, ὁ Χαροκίδης εἰμποροῦσε νὰ τὸν ἀκούσῃ, ὁ Σωκράτης νὰ συζητήσῃ μαζὶ του καὶ ὁ Πλάτων νὰ τὸν ἐννοήσῃ ὅτι ἐπρόφερε αὐτολεξεί: «Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς»¹ καὶ ὅτι δταν ἐσκέπτετο τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ, ποὺ δὲν κοπιάζουν οὕτε γνέθουν, ἔξεφράσθη ἀκριβῶς ἔτσι: «Καταμάθετε τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲν νήθει» καὶ ὅτι ἡ τελευταία του λέξις, διὰ νὰ ἐκφράση ὅτι τὸ πᾶν συνεπληρώθη, ὅτι ἡ ζωὴ του ἐτελείωσε φθάσασα εἰς τὴν τελειότητα, ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἐκείνη ποὺ μᾶς δίδει ὁ Ἰωάννης: *Τετέλεσται*, καὶ τίποτε περισσότερον.

‘Η Ἡθικὴ τοῦ Χριστοῦ εἶνε δῆλη συμπάθεια, ἀκριβῶς δὲ τι ἐπρεπε νὰ εἶνε ἡ Ἡθική. ‘Εὰν δὲν εἶχεν εἰπεῖ παρὰ μόνον τό· «Ἄφιενται σοι αἱ ἀμαρτίαι διτὶ πολὺ ἡγάπησες» θ’ ἀξίζε τὸν κόπον ν’ ἀποθάνῃ διότι τὸ εἶπε. ‘Η Δικαιοσύνη του εἶνε δικαιοσύνη ἐντελῶς ποιητική, ἀκριβῶς δὲ τι ἐπρεπε νὰ εἶνε ἡ δικαιοσύνη. Ό κακοποιὸς εἰσέρχεται εἰς τοὺς οὐρανούς, διότι ὑπῆρξε δυστυχὴς καὶ δὲν ενδίκω

ἰσχυρότερον λόγον ἀπ' αὐτὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του. Οἱ ἐργάται, ποὺ μὲ τὴν δρόσον τῆς ἑσπέρας ἐργάσθησαν μόνον μίαν ὕδαταν εἰς τὸν ἀμπελῶνα, παίρνονταν τὴν ἴδιαν ἀμοιβὴν μ' ἐκείνους ποὺ ἐργάσθησαν δλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ καῦμα τοῦ ἥλιου. Καὶ διατί ὅχι. Ἰσως κανένας δὲν ἄξειτε νάμειφθῇ. Ἡ μήπως ἦσαν διαφορετικοὶ οἱ ἐργάται; Ὁ Χριστὸς ἦτον ἀνεπιεικῆς πρὸς δλα τὰ μηχανικὰ συστήματα, τὰ ἀψυχα καὶ νεκρά, ποὺ μεταχειρίζονται τοὺς ἀνθρώπους ὡς πράγματα καὶ δλους μὲ τὸ ἴδιον μέτρον· δι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχαν νόμοι, ὑπῆρχαν μόνον ἔξαιρέσεις, ὡς ἐάν, δπως καὶ σημβαίνει, κάθε ἀνθρωπός ἡ κάθε πρᾶγμα νὰ μὴν εἴχε τὸ ὄμοιόν του εἰς τὸν κόσμον.

“Οὐτι ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν τῆς ορμαντικῆς τέχνης ἡτο δι’ αὐτὸν ἡ βάσις τῆς φυσικῆς ζωῆς. ”Αλλην δὲν ἔβλεπε. “Οταν τοῦ ἔφεραν μίαν ἄμαρτωλήν, συλληφθεῖσαν ἐπ’ αὐτοφάρῳ, καὶ τοῦ ὑπέδειξαν τὴν ποινὴν ποὺ ἐπιβάλλει ὁ νόμος, ἐρωτῶντες αὐτὸν τί ἔπρεπε νὰ κάμουν, ἔξηκολούθησε νὰ γράφῃ μὲ τὸ δάκτυλόν του εἰς τὸν ἄμμον ὃς νὰ μὴν εἶχε τίποτε ἀκούσει, καὶ ὅταν τὸν ἔβιασαν νάποκριμῇ, ὑψώσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπεν: «Ο ἀναμάρτητος πρῶτος ἐπ’ αὐτὴν τὸν λίθον βαλέτω». Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ζησῃ κανεὶς διὰ νὰ προφέρῃ μίαν παρομοίαν φράσιν.

“Οπως δολαι αι ποιητικαι φύσεις, ἀγαποῦσσε τοὺς ἀμαθεῖς ἀνθρώπους. Ἐγγνῶριζεν δοι εἰς τὴν ψυχὴν ἐνὸς ἀμαθοῦς ὑπάρχει πάντα θέσις διὰ μίαν μεγάλην ἰδέαν. Ἄλλα δὲν ἡμποροῦσε

νὰ ὑποφέρῃ τοὺς ἡλίθιους, ἐκείνους ιωιᾶς πον
ἔγιναν ἡλίθιοι ἀπὸ τὴν ἑκπαίδευσιν! Τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς γεμάτους ἀπὸ γνώμας, ἀπὸ
τὰς ὁποίας οὕτε μίαν δὲν ἔννοοῦν, ἀνθρώ-
πους ἐντελῶς σημερινοῦ τύπου, τὸν ὅποιον ὁ
Χριστὸς συνώψιε ζωγραφίσας αὐτὸν εἰς τὸν
κατέχοντα τὸ κλειδὶ τῆς γνώσεως, ὃ ὅποιος, μὴ
δυνάμενος νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ὃ Ἰδιος, ἀπα-
γορεύει καὶ εἰς τὸν ἄλλους νὰ τὸ μεταχειρι-
σθοῦν, μολονότι ἡμποροῦσε νάνοτε τὴν πύ-
λην τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Κοι δι' αὐτὸ
ἐπολέμησε τοὺς Φιλισταίους, τοὺς ἀπροσδιο-
νύσους πρὸς κάθε ἰδέαν, μὲ τὴν ἀνιαράν των
ὅρθιοδοξίαν, τὴν ἐπιδίωξιν τῶν χυδαίων θριάμ-
βων καὶ τὸν στενὸν ἐγωῖσμόν τους... .

“Οσοι ἐσώθησαν ἀπὸ τὰς ἄμαρτίας των,
ἐσώθησαν ἔξαιτιας ὀλίγων ὁραίων στιγμῶν,
ποὺ εἶχεν ἡ ζωὴ τους. Βλέπουσα τὸν Χριστὸν
Μαρία ἡ Μαγδαληνή, σπάζει τὸ πλούσιον ἀλα-
βάστρινον ἄγγειον, ποὺ ἔνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ
ἔραστάς της τῆς εἶχε χαρίσει, καὶ σκορπίζει τὰ
μῆρα του εἰς τὰ σκονισμένα καὶ κουρασμένα
πόδια τοῦ Διδασκάλου· καὶ ἔξαιτιας τῆς μονα-
δικῆς αὐτῆς στιγμῆς κατατάσσεται εἰς τὸν αἰῶνα,
μαζὶ μὲ τὴν Ρούθ καὶ τὴν Βεατούλην, ἀνάμεσα
εἰς τὰ στεφάνια τῶν λευκῶν ρόδων τοῦ Παρα-
δείσου. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς διδάσκει ὁ Χριστός,
εἰς κάθε του μικρὸν ὑπαινιγμόν, εἴνε ὅτι κάθε
στιγμὴ τῆς ζωῆς μας πρέπει νὰ είνε πάντα ἔτοιμη
διὰ τὸν ἔχοχο μὸν τοῦ νυμφίου, πάντα προσε-
κτικὴ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἔρωτοῦ.

[Μετάφρασις]

OSCAR WILDE

ΚΟΥΚΚΙΤΣΑ

Οταν ἀπεροῦσεν ἀπὸ τὸν Ἀγι-Ἀντώνη, καὶ ἀπεροῦσε κάθε βράδυ, ἐκείναις τῆς ἡμέραις δὲ παπᾶ-Κονόμος, καθβάλα στὸ γαδουράνιον—ἡσθάνετο μεγάλην χαρὰν νὰ ξεπεξένηται εἰς τὴν αὐλήτσαν τοῦ μικροῦ ἔξωκλησίου, νὰ ἔμβῃ μέσα, νὰ χαιρετίσῃ τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ ἔπειτα νὰ καθίσῃ σ' τὸ μόνον στασιδάκι, διόπου ὑπῆρχε —διὰ τὸν ψάλτην—καὶ νὰ ξεκουρασθῇ, ἀφαιρούμενος σιωπῆλος μὲ τὰ μικρὰ κανδηλάκια, διόπου ἔφεγγοβιολοῦσαν ἐκεῖ —‘ς τὴν ἀράδα— τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀνάπαισιν, πραγματικὴν ἐκεῖ καὶ ζωντανήν, ἀντανακλῶντα τὸ ἀκίνητόν των φῶς εἰς τὰς ἀκινήτους μιορφάς τῶν ἀγίων.

‘Αλλὰ μόνον νὰ ξεκουρασθῇ τάχα;
‘Εκείναις ταὶς ἡμέραις, δι παπᾶ - Κονόμος
μῆχε χάσει τὴν κόρην του, μίαν γλυκυτάτην μο-
αχοκόρην, τὴν Κουκκίτσαν, διοῦ τόσον ἥγάπτα
ἐλάτρευεν. ‘Η κυρὰ - Κονόμισσα, ἡ ἀγαθή
φρεσβυτέρα του, μία φιλάσθενος καὶ ὀλοκί-
ρινη γυναῖκα, ἀπὸ θνήσκουσα, τὴν ἄφησε τὴν
Κουκκίτσαν της, ἐπάνω εἰς τὸ πετραχῆλι τοῦ
παπᾶ της, βρέφος εἰς τὰ σπάργανα, καὶ τὴν ἐμε-
άλωσε μόνος του δι παπᾶ - Κονόμος, μὲ τὸ πε-
ραχῆλι του· διοῦ ἦταν τώρα δεκαεπτά ἑτῶν
δροσερωτάτη παρθένος, σᾶν μιὰ ἐλήτσα φουν-
τωτή, θήλιασμα χλοερὸν τόσον, διοῦ δὲν δια-

κρίνει κανεὶς βαῖτσα εἶνε, ή λεμονίτσα εἶνε. Τόσον όμως καὶ χλοᾶσσον τὰ μικρὰ θηλιάσματα τῶν ἔλαιων, τὰ νιώματα, καὶ τόσον ἔχλοάζε καὶ ή Κουκκίτσα τοῦ παπᾶ - Κονόμου. Καὶ τὴν εἶχε μὴ στάξῃ μὴ βρέξῃ ὁ γηραιὸς ἐφημέριος. Χάρητα τοῦ ἀσκητικοῦ σπιτιοῦ του καὶ ζηλευτὸν εἰς ὅλον τὸ χωρίον βλαστόν.

"Οταν ἐμεγάλωσεν ἡ Κουκκίτσα κ' ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ Σχολεῖον, ἔγεινε τὸ δεξὶ χέρι τοῦ παπᾶ - Κονόμου. "Οπου καὶ ἀν ἐπίγαινε νὰ λειτουργήσῃ, τὴν ἔπαιρον μαζί του, εἰς ὅλα τὰ Ἐξωκλήσια, νὰ διαβάζῃ τῆς ὁραις, νὰ ψάλῃ, νὰ τὸν συλλειτουργῇ. Τόσον ἐπιδέξια καὶ τόσον μελῳδικά, ὅποι τὴν ἔλεγαν εἰς τὸ χωρίον: ἡ διακοπούλα.

"Αλλ' ἔως ἐδῶ ἡτο θέλημα Κυρίου νὰ φθάσῃ. Υψηλή, στρογγυλοπόροσωπος, μαυρομαλλοῦσα καὶ μαυροφρυδοῦσα, μὲ μίαν χάριν σελαγίζουσαν, ὅταν ἐτέθη εἰς τὸ φέρετρον, μὲ τὰ κάταστρα, μὲ λυτὰ τὰ μαῦρα μαλλιά της, κ' ἐσκεπάσθη μὲ ἔνα σωρὸν βαρακωμένων ἀνθέων, ὡμοίαζεν ὅχι νεκράν, ἀλλὰ νύμφην ἐντὸς τῆς παστάδος. Καὶ ἀπέμεινεν ὁ παπᾶ - Κονόμος μόνος, ὀλομόναχος, μὲ μόνον τὸ πετραχῆλι του, ἀπαράκλητος καὶ ἀπαρηγόρητος, προσπαθῶν νὰ εῦρῃ ἀναψυχὴν εἰς μίαν μεγάλην ἀγροτικὴν ἐργασίαν, τὴν ὅποιαν ἀνοίξε, πίσω, εἰς τὴν Κεχριά, μίαν δασώδη δροσειράν, πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου, ὅπου ἔρχισαν τελευταῖον οἱ νησιῶται νὰ ξανοίγουν ἄγρούς. "Ητο ἔνα δάσος πυκνόδενδρον, τὸ ὅποιον ὁ παπᾶ - Κονόμος παρεχώρησεν εἰς τοὺς Παρισιάνους, τοὺς ἀνθρακεῖς, νὰ κάμουν κάρβουνα, διὰ νὰ φυτεύσῃ κατόπιν ἑλαίας. Παρηκολούθει δὲ τακτικὰ τὴν ἐργασίαν ὁ γέρων ἐφημέριος, διὰ νὰ διασκεδάζῃ ὁ λυπημένος νοῦς του, πρὸ πάντων δὲ διὰ νὰ λαμβάνῃ ἀφορμήν, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, νὰ διέρχεται ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀντώνην τὸ βράδυ — τὸ πρωΐ, διὰ τὸ συντομώτερον, ἐπήγαινεν ἀπὸ ἄλλον δρόμον, ἀπὸ τὸν Ἅγιον καὶ νὰ παρηγορῆται μέσα εἰς τὸν ναΐσκον, τὸν ὅποιον ἰδιαιτέρως ἐπεριποιεῖτο ζῶσα ή Κουκκίτσα, αὐτὴ ἡ δάφνα τὴν ἀγίαν Πύλην μὲ ἔνα χρυσοκέντητον σταυρὸν μεγάλον εἰς τὸ μέσον, αὐτὴ κρεμάσασα τῆς ποδιαῖς εἰς ὅλους τοὺς ἀγίους ἀπὸ ὕδραιον τοίτι καὶ αὐτή, κάθε σαββατόβραδον, μεταβαίνουσα καὶ καθαρίζουσα τὸν ναὸν καὶ ἀνάπτουσα τὰ κανδηλάκια του.

Τὴς πρώταις ἡμέραις, ἀφοῦ τὴν ἔθαψεν ὁ παπᾶ - Κονόμος, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα δὲν ἦμποροῦσε διόλου νὰ παρηγορηθῇ. Αὐτὸς ὅποι επαρηγοροῦσε δύοις τοὺς θλιμμένους τοῦ χωρίου,

μὲ τὰ ὅραια καὶ παραμυθητικὰ βιβλία ὅποι τοὺς ἐδιάβαζε. Δὲν ἦμποροῦσε νὰ παύσῃ τοὺς λυγμούς του, οἱ δύοιοι κάθε λίγο τοῦ ἥρχοντο, σᾶν τὸ νήπιον, ὅποι τὸ πειθαράζουν εἰς τὸ θέλημά του. Δὲν ἦμποροῦσαν νὰ σταματήσουν τὰ δάκρυά του. Ἐκεῖ ὅποι ἔλειτουργοῦσεν, ἐκεῖ ὅποι ἔτρωγεν. Ὡς ἵερεὺς καὶ ὡς πνευματικὸς πολὺ ἡγωνίζετο νὰ κρύπτεται ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας του. Ἀλλὰ δὲν ἦμποροῦσε. Πολλὰ θέλομεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ δὲν δυνάμεθα. Ἐκεῖ ὅποι ἥρχοντο νὰ τὸν ἴδουν καὶ τὸν παρηγορήσουν, ἐδοκίμαζε νὰ κάμῃ τὸν γενναῖον, νὰ κρύψῃ τὸν πόνον του καὶ ἔρχισε νὰ ψάλῃ τότε τό: πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα. Ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωνε. Διεκόπτετο ἀπὸ ἔνα συνεχῆ θρήνον. Ὁ πόνος δὲ λήθινὸς δὲν κρύπτεται.

Πολλαὶ φοραὶς — τῆς πρώταις ἡμέραις — ἔξεχνοῦσεν ὁ παπᾶ - Κονόμος πῶς εἶχεν ἀποθάνει ἡ κόρη του καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ πρωΐ, ἐφώναζεν ἀστόχαστα:

— Κουκκίτσα, ἐτοίμασε τὸν καφέ!

— Αλλοτε πάλιν ἔξεχνοῦσε πῶς αὐτὸς εἶχε κλειδώσει καὶ ἐκράτει τὸ κλειδί· καὶ ἐπιστρέψειν ἀπὸ τὸν ἐσπερινόν, ἐκτύπα τὴν θύραν καλῶν:

— "Ανοιξε, Κουκκίτσα! . . .

Τὴν πρώτην παρασκευήν, τὸ δειλινόν, ἐκεῖ ὅποι ἐδιάβαζεν, εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἥρχοντο αἱ ἐνορίτισσαι νὰ τοῦ φέρουν προσφοραὶς καὶ κόλλυβα, ἐφώναζεν ὁ παπᾶ - Κονόμος:

— Κουκκίτσα! Ἐβγα νὰ πάρης τὰ κόλλυβα!

— Αἱ ἐνορίτισσαι, ἐκπλήκτοι, ἐσταυροκοποῦντο.

Συνήρχετο ὅμως ὁ γέρων ἀμέσως καὶ τότε ἐπλημμυροῦσαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρυα.

Μιὰ νύχτα — εἶχαν περάσῃ ἐννέα ἡμέραι ἀπὸ τὸν θάνατον — τοῦ ἐφάνη πῶς ἀργησε νὰ σηκωθῇ. Εἶχε λειτουργίαν εἰς τὸ Κάστρο, τρεῖς ώραις δρόμον, ἐδέχθη δὲ ἐπίτηδες πρὸς παραμύτιαν μὲ τὴν ἔξοχήν...

— Εἶνπενησε μεσάνυκτα, φοβισμένος ὅτι ἀπέρασεν ἡ ὥρα, καὶ ἐφώναξε:

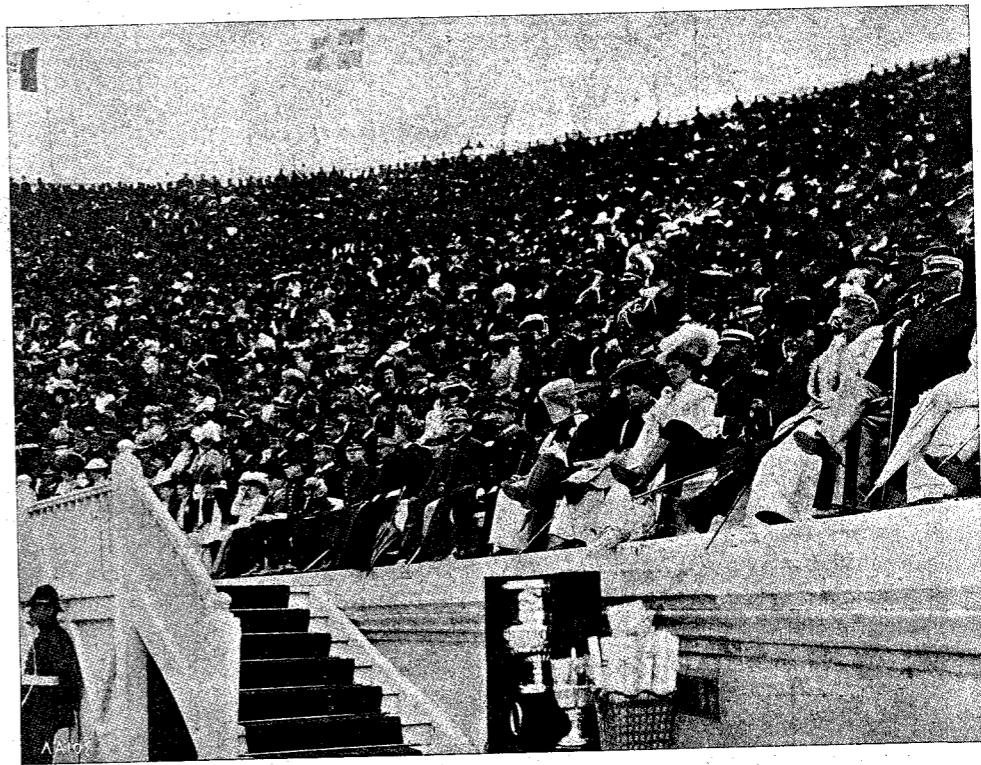
— Κουκκίτσα! Θάρθης στὸ Κάστρο;

Σιγὴ νεκρικὴ διεδέχθη τότε τὴν φωνήν του. "Εφιβήμη καὶ δίδιος. Σᾶν νὰ είδε μίαν σκιάν, τοῦ ἐφάνη. Σᾶν μαύρη σκιά, σᾶν ἀσπροή σκιά, ὅπου ἀστραπιαίως διῆλθε τὸν κοιτῶνα του.

— Εἰσὺ εἰσαι, Κουκκίτσα;

Εἶπε, χωρὶς νὰ θέλῃ ἀλλὰ τὸ ἐκκρεμὲς μόνον ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν του, ἐξακολουθοῦν τὴν μονότονον κίνησίν του.

Τὰ μάτια πάλιν τοῦ παπᾶ - Κονόμου ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα. Ἐστάθη ὅρθιος καὶ ἔκαμε τὸν σταυρὸν του.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Φωτογρ. Μπέριγκερ

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
άρχισε νὰ κυττάζῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἡσυχία νεκρικὴ εἰς τὸ σπίτι ὅλον.
— Ποιὸς μ' ἐφώναξε! . . .

Τὰ μάτια του ἐγέμισαν ἀμέσως πάλιν ἀπὸ δάκρυα. Καταπραϋνόμενος δὲ δίλγον κατ' ἀλιγον, ἥρχισε νὰ ψάλῃ μὲ θρηνώδη φωνήν, διακοπομένην πάντοτε ἀπὸ λυγμούς:

— Ποῦ ἐστίν η τοῦ κόσμου προσπάθεια; Ποῦ ἐστίν η τῶν προσκαίρων φαντασία; . . .

Οὕτω λοιπὸν ἐφαίνετο εἰς τὸν παπᾶ - Κονόμον διτὶ ή οἰκία του ἡτο γεμάτη δίη ἀκόμη ἀπὸ τὴν σκιάν καὶ τὴν φωνὴν τῆς Κουκκίτσας του, ή δύοια διαρκῶς ἐπεριπατοῦσε μέσα εἰς τὰ δωμάτια ἀνεβοκατέβαινε τῆς σκάλας, ἐκουνβέντιαζεν, ἔψαλλεν, ἔψηνε καφέ, ἐμαγειρεύεν καὶ πολλάκις καὶ τὸν ἐθόπευε φεῦ! τὸν ἀγαπημένον της πατέρα, φιλοῦσα περιπατῶς τὴν δεξιάν του, διτὶς ἐπετιέτο ἀμέσως τότε ἐπάνω, σᾶν νὰ τὸν ἥγγιζαν ἀναμένα κάρβουνα:

— Δὲν εἶνε καλὸ πρᾶγμα αὐτό! . . .

Τότε ἀπεφάσισεν διπάπα - Κονόμος νὰ μακρύνῃ δίλγον ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, διπά τοῦ ἐπροξενοῦσε τόσην θλῖψιν καὶ τόσην συγκίνη-

— Παπᾶ! Νὰ βάλω τραπέζι;

Πετιέται ἀμέσως ἐπάνω, μὲ τὴν πολιὰν γενιάδα του ὃς τὸ στῆθος, καὶ ἐφόρεσε τὸν ἀσπρὸν ἀγιορείτικὸν σκούφον του, κείμενον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ καναπέ, εἰς τὴν ἄκρην. "Εντρομος δὲ

σιν. Καὶ ἥρχισεν ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὴν ἐπί-
πονον ἔργασίαν, πίσω, εἰς τὸ δάσος, μὲ τοὺς
ἀνθρακεῖς. Συνέπεσε δέ, ἀλιροσδοκήτως, νὰ εῦρῃ
καὶ πολλὴν ἀνακούφισιν τοῦ πένθους του, μέσα
εἰς τὸν ναΐσκον ἐκεῖνον τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου,
ὅπου πλέον, κάθε βράδυ, ἔξεπέζευε μὲ τὸ
γαδουράκι του.

***

Μέσα εἰς ἓν εὐώδη πευκῶνα χωμένον τὸ
ἔρημικὸν παρεκκλήσιον, ὑπὸ συστάδα ὑψηλῶν
καὶ μονοκόρων πεύκων, ἥτο ἐκεῖ ὡς μία φω-
λεὰ εὐλαβείας καὶ κατανύξεως. Ὑπάρχουν εἰς
τὰς νήσους πολλαὶ τοιαῦται εὐλαβητικαὶ ἀπο-
λαύσεις, ὅπου δὲ ἀνθρωπος σιγὰ - σιγὰ γίνεται
χριστιανός, εἰρηνικὸς καὶ εὐπλαγχνός. Ἡ ἔρη-
μία θέλγει τὴν ψυχὴν καὶ ἔξεγείρει αὐτὴν εἰς
πίστιν καὶ προσευχὴν, εἰς ἀγάπην καὶ συμπά-
θειαν, δσον ἀποδιώκει τὴν εὐλάβειαν καὶ προσ-
οχὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν πόλεων διόρυ-
βος καὶ ἡ τακτικὴ ἀκαταστασία.

Εἶχε καὶ αὐλίτσαν δὲ ἔρημικὸς ναΐσκος, μίαν
μικράν τετράγωνον, εἰς τὰ πεζούλια τῆς δοπίας,
γύρῳ - γύρῳ τὰ κάτασπρα, ὡς νεωστὶ ἀσβεστω-
μένα, ἐπρασινοβολοῦπαν ὁραῖα φόντωτὰ βα-
σιλικά, καὶ εὐώδη πλατύφυλλα καρυοφύλλια,
δενδρολίβανα καὶ βιολέταις ἀκόμη, ἀπὸ δῶ καὶ
ἀπὸ κεῖ εἰς τὴν εἰσοδον καὶ εἰς μίαν γωνίαν
μία ρίζα ψηριεμένου ροσμαγιοῦ μὲ σᾶν ἔχοντος
τοὺς κλάδους, ἀλλὰ μὲ δροσεραὶς φουντίσαις,
γεμάταις ἀπὸ ἀρωματικὴν εὐωδίαν.

“Ολα αὐτὰ ἡ Κουκκίτσα τὰ εἶχε φυτεύσει.
Αὐτὴ τὰ ἐπότιζεν, αὐτὴ τὰ ἀνέτρεψε. Τὸ νερὸ-
τὸ ἔφερνε μακράν, ἀπὸ κάτω, ἀπὸ τὸ πηγαδάκι
τῆς Φτελιᾶς, γεμίζουσα μίαν μικρὴν στάμναν,
τὴν ὥραν δοποῦ ἡθελε διέλθη ἀπὸ ἐκεῖ, διὰ νὰ
ἀναβῇ τὸν ἀνήφορον.

Ἡ πορτίτσα ἡτο χαμηλή, νὰ σκύψῃς καὶ νὰ
ἔμβης. Τὰ ψυρόφυλλα τεφρὰ καὶ ἀπὸ τῆς βρο-
χαὶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἥλιους σχισμένα ὡς διὰ μα-
χαιρίουν. Εἰς τὸ μικρὸν τοξειδὲς ὑπέρθυρον
ἔσχηματίζετο ἡμικυλικὸν διαχώρισμα, ὡς μία
χιβαδίτσα, φέρουσα ἔνα σταυρόν, σχηματι-
σμένον μὲ πέντε μικρὰ πρασινογάλαζα πιατά-
κια τῆς Βενετίας, δυσεύρετα σήμερον.

Τὴν ἄνοιγε τὴν πορτίτσα του, κλεισμένην μὲ
ἔνα ἥλιυνον μανδαλάκι, καὶ ἔμβαινε μέσα δὲ
παπᾶ - Κονόμος, ὑψηλός, ἔηραγκινός, μὲ τὴν
πολιὰν γενειάδα ὡς τὸ στῆθος, μὲ τὴν μορφὴν
πραεῖαν καὶ ἥμερον, τὴν ὥραν πάντοτε, δοποῦ
βραδυάζει καὶ ἀνάπτουν τὰ φῶτα Ἐκείνην
τὴν ὥραν ἀπερνοῦσε πάντοτε ἀποκεῖ ἀναχω-

ρῶν ἀπὸ τὴν Κεχριάν. Οἱ ἀνθρακεῖς ἔκοιμοντο
εἰς τὸ δάσος, πίσω.

Κατ’ ἀρχὰς ἐδίσταζε νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν, φο-
βούμενος μήπως ἔξανάψῃ τὴν θλῖψιν του, ἔτι
μᾶλλον, μὲ τὰς ἀναμνήσεις ποὺ θὰ τοῦ ἔφερνε
τὸ ἔρημικὸν ἔξωκλήσιον, τὸ προσφιλὲς τῆς
Κουκκίτσας του προσκύνημα· καὶ ἐπέστρεψεν
ἀπὸ τὸν ὄδιον δρόμον τοῦ ἔρχομοῦ του, ἀπὸ
τὸν Ἀηλιᾶ. Ἀλλὰ μίαν ἐσπέραν, λησμονίσας,
ἐπῆρε τὸν δρόμον τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου κατὰ
τὴν ἐπιστροφήν του, καὶ διελθὼν ἀπὸ τὸ σκο-
τεινὸν πηγάδι τοῦ Ἀχειλᾶ καὶ περάσας τὰ ἐπτὰ
φεύματα, γεμάτα νερῷ, ἔφθασεν εἰς τὸν πευκῶνα
τὸν μεγάλον καὶ αἴφνης ἀντίκρουσε μακρόθεν
τὴν πορτίτσαν τοῦ Ἀγιαντώνη. Ἐκαμε τὸν
σταυρὸν του ἀπὸ εὐλάβειαν, ἀλλ’ ἐταράχθη.
Ἐννόησε τὸ λάθος του. Ἐσκέφθη νὰ γυρίσῃ
δόπισθ, ἀλλ’ ἡτο νύκτα πλέον καὶ θὰ ὑπέφερε
πολὺν κόπον εἰς τὴν νυκτερινὴν δόδοιπορίαν,
μὲ τὰς ἀνωμάλους καὶ βοηθώδεις δρόμους καὶ
μὲ τὴν σκοτίαν τῆς ἀσελίγου νυκτός. Ἐξανά-
καμε τὸν σταυρὸν του. Συνέσφιγξε δοποῦ ἡδυ-
νήθη τὴν καρδίαν του, καθὼς σφίγγομεν τὴν
μέσην μας δταν μᾶς πονῆ, καὶ προσήγγισε.
Τοῦ ἥλθε λογισμὸς νὰ παρέλθῃ, χωρὶς νὰ ἔμβῃ
νὰ προσκυνήσῃ. Ἀλλὰ μετέγνω κατόπιν.

— Ἀποπον εἰνε, ἵερες ἔγω, νὰ νικῶμαι ἀπὸ
τοιαῦτα ἀνθρώπινα πάθη δλιγοπιστίας.

— Ἐκαμε καὶ τοίτην φρονὰν τὸν σταυρὸν του.

— Ἡμαρτον, Κύριε μου! εἰπεν.

Καὶ ἥρχισε τὴν πορτίτσαν τοῦ ἔρημοκλήσιον:
— Ν’ ἀνάψω καὶ τὰ κανδηλάκια του, ποὺ ἔμ-
εροντει κυριακή.

Πρῶτα - πρῶτα τὸν συνήροπασεν ἡδέως τὸ
φῶτα τῶν κανδηλίων, τὰ δοποῖα ἡσαν δλα νεωστὶ^{τὶ}
ἀναμνήσεις Φῶς ἥμερον καὶ γλυκύ. Σᾶν ἄλλο
φῶτα, διαφορετικὸν φῶτας ἀπὸ τὸ φῶτα τοῦ κό-
σμου, τὸ δοποῖον ἀφθονον ἔχυνετο ἀπὸ τὰ καν-
δηλάκια, ἀναμνήσεις δλα ’ς τὴν ἀράδα. Ἐστάθη
ἄκινητος ἐν μέσῳ, σᾶν νὰ φοροῦσε τὸ φελόνι του,
σᾶν νὰ ἔκαμνεν «εἰσοδον». Τὸ φῶτα ἡτο γλυκὸν
ἄληθῶς, ἡτο φῶτας ἱλαρόν, φῶτας ἀγίας Δόξης, θαρ-
ρεῖς, ψαλμικὸν φῶτα. Μία γλυκυτάτη χαρὰ εἰσέ-
δυσε πάραντα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἵερέως. Τὸ
φῶτα ἐκεῖνο τοῦ ἔσβισε πᾶσαν θλῖψιν ἀπὸ τὴν
καρδίαν, πάντα πόνον καὶ πᾶσαν κακότητα·
καὶ τοῦ ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν γαλήνης καὶ ἰλα-
ρότητος. Τέτοια γαλήνη καὶ φῶτας ἱλαρὸν θὰ είνε
εἰς τὸν Παράδεισον!

Διατί νὰ θηρηνῇ, διατί νὰ κλαίῃ πλέον τὴν
κόρην του, ἡ δοπία εὐδίσκετο εἰς ἔνα κόσμον
ὅρων ἔτσι καὶ ἀδιατάρακτον, ὡς τὴν γαλή-

νην τῆς ἔρημικῆς ἐκείνης ἐκκλησίτσας, ἡ δοπία
ἐν δλῃ τῇ σιωπῇ της ἡτο γεμάτη ἀπὸ ζωήν;
Εἰς τὸ γλυκὸν ἐκεῖνο τῶν κανδηλίων φῶτας, δλοι
οἱ ἄγιοι τοῦ μικροῦ ἔχυλινου τεμπλέου ἀπετέ-
λουν μίαν ζωτανὴν χροστασίαν ψύχῶν, εὐ-
φραινομένων γυμνῶν σαρκὸς καὶ παθῶν, ὡς
ζῶσι μακαρίως τῶν ἀγίων αἱ ψυχαὶ ἐπάνω
εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐπαίζεν - ἐπαίζεν ἐν χαρμονῆ
δ Σταυρὸς τοῦ τεμπλέου ἐπάνω δέ ξύλινος, καὶ
ἔνα περιστεράκι, ξύλινον καὶ αὐτό, ἀπὸ τὸ φά-
μα τοῦ περιφέρειτο τὸ Σταυρὸν τὸ κανδηλάκι, ἐκινείτο,
θαρρεῖς, χαρούμενον νὰ πετάξῃ πλέον ἐπάνω,
πρὸς τὸν αἰθέρα, καὶ ἀκόμη πλέον ἐπάνω,
τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ τὸ οὐρανόν καὶ τὰ
βιαράκια των. Ἐφαίνοντο ὡς σκελετοὶ μὲ τὰ
ἀπογυμνωθέντα βαμπάκια, εἰκόνες θλιβεροὶ τῆς
ζωῆς, ὑπὸ τὴν δρόσον τῆς δοπίας θὰ κρύπτεται
αἰωνίως, ὡς δρῖψις ἐνεδρεύων, δ αὐχημηρὸς θά-
νατος. Εἰς ἄλλους κρεμαστήρας πάλιν ἐκρέ-
μαντο δύο-τρεῖς σακκούλαις μὲ δστὰ νεκρῶν,
καὶ εἰς δύο-τρεῖς πετέταις σκονισμέναις ἡσαν
τυλιγμέναι κρανία ἀποθαμένων, τῶν δοπίων εἰχε
γίνει ἡ ἀνακομιδή, εὐλαβῆς παρακαταθήκη φι-
λοστόργων συγγενῶν πρὸς τὰς ἀποιχομένας
ὑπάρχεις.

Καὶ διελογίζετο δ παπα - Κονόμος, καθήμενος
μέσα εἰς τὸ σταυρόκι του:

— Ποιὸς νὰ τὸ κυττάζῃ τώρα τὸ ἔρημοκλόν
αὐτὸ δκλησιδάκι δοποῦ τόσον τὸ ἀγαποῦσεν ἡ
Κουκκίτσα μων; Οὕτε μὰ λαδὰ κάτω εἰς τὴς
πλάκαις. Ποιὸς ἀνάπτει τὰ κανδηλάκια του τώρα
καὶ ποιὸς τὰ πλύνει, δοποῦ τόσον διαυγές
τὸ γυαλί των;

Καὶ τὸν ἥρχετο ἥμερα καὶ γλυκὰ εἰς τὴν
ἀνάμνησιν ἡ Κουκκίτσα, ἡ δρᾶσια παταδοπούλα
του, ἡ δοπία ζῶσα ἐπεριποιεῖτο τὸ ἔξωκλή-
σιον. Καὶ παραδόξως ἥρχισε νὰ μὴ αἰσθάνεται
πλέον τὴν παλαιὰν θλῖψιν. Ο πόνος εἰς τὴν
καρδίαν του ἔγινετο γλυκὺς καὶ τὰ δάκρυα, δοποῦ
μαύρης ἀσθμού, ἐδῶ κ’ ἐκεῖ. Εἰς τὸ ἄλλο παράδυσον
ενδίσκετο ἔνα θυμιατήριον πήλινον, ἔνα τα-
σάκι — ημισυν ἀραποκαρύον — μὲ θυμίσια,
μὰ μποτιλίτσα μὲ λάδι, ἀπόκηρα μερικὰ καὶ
μία πατσαβούριτσα λαδωμένη, ὡς καὶ κουτί μὲ
σπίρτα, λαδωμένο καὶ αὐτό.

Δύο ξύλινα μανουάλια ἀπὸ κορδὸν νεαρᾶς
ἀγριελαίας, στηριζόμενα εἰς τὴν τρίχαλον φυ-
σικήν των βάσιν, ἔκειντο πρὸ τοῦ τεμπλέου,
τὸ δοποῖον ἡτο χθαμαλὸν καὶ ἀπλούστατον,
ξύλινον, ἀνακαινισμένον τελευταῖον μὲ πέταυρα
χωματισμένα, ἐπὶ τῶν θυρίδων τοῦ δοποῖον
ὑπάρχεις αἱ εἰκόνες τοῦ ναΐσκου, εἰκόνες παμ-
πάλαιαι, φέρουσαι δλητης τὴν χάριν τῆς ἴε-
ρᾶς ἀρχαιοτητος, ὡς ἔνα βαθύχρονον πέπλον;

Τὴν ἐπαύριον, τὴν δὲ πτασίαν αὐτήν, ἀφοῦ πλέον εἶχε διαδοθῆ ὁ μπάρμπα-Γιωργὸς τὴν ἔξωμοιογεῖτο εἰς τὸν ιδιον τὸν παπα-Κονόμο:

— Νά, ὅπως μὲ βλέπεις καὶ σὲ βλέπω, πατᾶ μου. Τί θὰ πῇ! Δὲν θυμοῦμαι ἔγῳ τὴν Κουκ-κίτσα σου, ποὺ τὴν πῆγα τόσαις φοραῖς στὸ μανδρὶ μου μὲ τὸ ζῶ;

‘Ο παπᾶ-Κονόμος ἡγέρθη ἀπὸ τὸ κάθισμά του, ἔκαμε τὸν σταυρόν του, ἐφάνη διαλογίζομενος κάτι τι, καὶ ἤρώτησε τὸν γηραλέον βοσκόν.

— Καὶ ἀναπτε τὰ κανδήλια

— Ναί, Δέσποτά μου. Τὰ κανδηλάκια τοῦ Ἀγι.-Ἀντωνιοῦ. Τὰ κατέβασεν ἔνα-ἔνα. Ναί, τώρα θυμοῦμαι. Τἄπλυνε, τὰ γέμωσε λάδι πρῶτα, τὰ ξεφτύλισε, καὶ ὑστερά τάναψε.

Kai μετά τινα διακοπήν

— "Α, ξέχασα, παπᾶ-Κονόμε. 'Εσκούπιςε πρώτα καλά-καλά τὸν Ἀγι-Αντώνη καὶ υστερα ἄναψε τὰ κανδήλια-υστερα νὰ ἰδῆς-ποὺ νὰ τὰ θυμοῦμαι ὅλα - ἔγω, ἀν καὶ εἰδαν πολλά τὰ μάτια μου, ἐκέρωσα ἀπὸ τὴν τρομάρα μου — υστερα ἔβαλε φωτίσα 'ς τὸ θυμιατό, κ' ἐδύμιασε τὴς Εἰκόναις. Ξέχασα — πρῶτα τὸ Ἀγδῆμα θύμιασε — "Αμ ποὺ νὰ σ' πῶ, ποὺ ἥρθε νὰ θυμιάσῃ κ' ἔμένα — τί νὰ σ' πῶ παπᾶ-Κονόμε, αὐτὸ ποὺ εἶδα τότε, δὲν λέγειαι. 'Ηρθε νὰ μὲ θυμιάσῃ ἡτανε ὅμορφη! . . ὅμορφη! ἄλλο πρᾶμα. Καὶ ἀσπρο! ἀσπρο, σᾶν τὸ χιόνι. Καὶ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα τὰ εἰλχε. Σᾶν διάκος. Καὶ φοροῦσε ἀσπρο στιχάρι. 'Εγώ ἔτοεμα, σᾶν φύλλο. Τάχασα! Τώρα θὰ μὲ πιάσῃ εἴτα... Μώροιξε μιὰ γλυκειὰ ματιά. Κ' ἔγω ξέχασα πῶς ἡτανε πεθαμένη. Καὶ τῆς λέγω :

— Μὲ τὸν παπᾶ σου ἥρθες, Κουκκίτσα;
Τότες ἔγεινεν ἄφαντη. Σᾶν ἀέρας. Φοῦ μιά,
καὶ κάθηκε.

Ό πολιός ἐφημέριος ἀπέμεινε σύννους.
Ἐσκέφωθη πολύ. Ἐπηκολούθησε μακρὰ σιωπή.
Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παπα· Κονόμου ἀντηλλά-
γησαν πολλαὶ ὑποθέσεις. Εἰς τὸν νοῦν του ἐ-
σχηματίσθησαν πολλὰ συμπεράσματα. Τὸ ἀπο-
τρόπαιον βρυκολάκιασμα δῆμος ἡρχισε νὰ
διαλύεται δὲ λίγον κατ' δὲ λίγον· καὶ ἡ ὥραια δ-
πτασία τοῦ βισκοῦ ἀπετέλεσε τὴν βάσιν μιᾶς
γλυκυτάτης ὑποθέσεως μέσα εἰς τὸν νοῦν τοῦ
ἱερέως. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν βισκόν:

— Δὲν εἶνε παράξενον. Δὲν εἶνε παράξενον, παιδί μου. Αἱ ψυχαὶ τῶν μακαρίων ἀγαποῦν νὰ συναναστρέφωνται μὲ τοὺς ζῶντας, ὡς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγίων, ἐπισκεπτόμεναι τοὺς ἀγαπημένους των, τὰ σπίτια των, τὰ ἀμπέλια των πᾶν δι, τὴν ἥγαπησαν τρυφερώτερα εἰς τὸν κόσμον αὐ-

τόν. Ἡ Κουκκίτσα μου ἦτον ἐνάρετος. Ξεύρω
κ' ἔγώ; Τί παράξενον λοιπὸν νὰ ἐπισκέπτεται
τὴν ἔρημηκήν Ἐκκλησίτσαν, τὴν δύοιάν τόσον
ζῶσα ἀγαποῦσεν; Αὐτὸς ὁ Κύριος, μετὰ τὴν
Ἀνάστασιν, δὲν ἐφανερόνετο μιὰ στιγμὴ εἰς
τοὺς Μαθητάς του, ἔως εἰς τὴν Ἀνάληψίν του;
Δὲν τοὺς ὅμιλοῦσε; Δὲν ἔφαγε μαζί τους, καὶ
δὲν τοὺς ἥνδογχες; Καὶ δῆμος ἦτο Θεός πλέον ...

Καὶ ἵδον ἐξωγραφήθη μία χαρούσσυνος Ἰλα-
ρότης εἰς τὴν πολιὰν τοῦ παπα-Κονόμου μορ-
φήν. Αἱ διαδόσεις τῶν γυναικῶν αἱ περιγράφου-
σαι βρυκόλακας, περιφερομένους εἰς τοὺς τάφους
καὶ τὰ βουνὰ ὡς δαιμονισμένους, τοῦ ἐπροξέ-
νουν ἀποστροφὴν καὶ φόβον. 'Αλλ' ἡ ὁπτασία
τοῦ χωρικοῦ, ἡ τόσον τρυφερά, ἡ ἔχουσα τὴν
σκηνήν της μέσα εἰς τὸν γλυκὺν ἐκεῖνον ναϊ-
σκον, ὅστις τόσον ἐπράγνε τὴν θλῖψιν του, τοῦ
ἔφαίνετο πολὺ φυσικὴ διὰ μίαν ψυχὴν Δικαίου.
Καὶ ἥρωτησε:

— Τὸ σαββατόβραδον, εἶπες, τὴν εἰδες;
— Προχθές, τὸ σαββατόβραδο, παπα-Κονόμε. Μὰ τὴν εἴδα τρεῖς φοραίς, ἔως τώρα.
Ταῦτα

— Τρεις φοραίς!
— Στάσουν. Πότε πέθανε, παπα-Κονόμε;

— Προ εικοσιν ήμερών.
— Τὴν εἶδα τὴν ἡμέραν, ποῦ τὴν θάψανε.
Τὸ πρῶτο βράδυ. Τὴν εἶδα καὶ ὃ τὰ Τοίμερα,
καὶ τοίτη φορὰ ὅπου ἔσαν τὰ Νειάτιμα.

— Καὶ πῶς δὲν μοῦ τὸ εἴπεις ἀμέσως, χρι-
στιανέ μου;

— Τί νὰ σ' εἰπῶ, παπα-Κονόμε! Εἶνε εὐχάριστα αὐτὰ τὰ πράγματα; Τώρα δμως, ἀφοῦ ἔβουντεν ὅλο τὸ χωρὶς πλέον, ἀποφάσισα νὰ σ' τὸ πῶ, γιὰ νὰ κάμης δὲ τι χρειάζεται.

— Τί νὰ κάμω;
— Ξέρεις ἐσύ, παπα-Κονόμε. Πνευματικὸς
εἶσαι. Ιερεὺς εἶσαι. Ξεύρεις ἐσύ τί χρειάζονται
ἡ ψυχαίς! . . . Δὲν ἀκουσεῖς ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμο,
πῶς βρουνολάκιασεν ἡ Κουκκίτσα;

— Μὴ τὸν ἔαναπῆς, παποῦ, αὐτὸν τὸν λόγον. Οἱ ἄγιοι δὲν βρουκολακιάζουν. Τὰ κορίτσια τὰ ἐνάρετα, ποῦ ἦσαν σὰν τὸ κρύο τὸ νερὸ δάγηνά καὶ δροσερά, δὲν βρουκολακιάζουν.

— Δὲ σ' λέου, παπα-Κονόμε. Μὰ ἔτσι ἐ-
βούντε τὸ χωριό. Τὴν εἶδαν πολλοί. Τί νὰ πῶ
τ' ἔγω. Ἡ Κουκκίτσα, θὰ μ' πῆς ἐμένα; Δὲν γέρω
τὴν Κουκκίτσα, δην ποτέ της δεν μ' ἀφησε
νὰ φύγω μὲ ἀδειανὰ τὰ χέρια;

“Ἡ Ἰαράτης ἐφαπλοῦτο ὀλονὲν ἐπὶ τῆς μορ-
φῆς τοῦ γηραιοῦ ἱερέως. Τὰ μάτια του τὰ μι-
σοσβυθμένα ἐφεγγοβολοῦσαν τώρα, τὰ χειλή
ου ἄρχισαν νὰ δεικνύουν ἔφεσιν εἰς μεδίαμα,

κ' ἐν γένει μία ὡραία εὐχαρίστησις τὸν εἶχε πε-
ριλάβει ὅλον τὸν ἥρεμον ιερέα.

— Μπάρμπα Γιωργό, ή ψυχή είνε ἀδάντος, εἶπεν δὲ παπα - Κονόμος. Αἱ ψυχαὶ ζοῦν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τὸν αἰώνιον. Αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων μᾶς ἐπισκέπτονται, ὡς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγίων. Ὁ παπα - Φλαβιανός, δὲ ἥγούμενος τοῦ Καινούριου Μοναστηριοῦ, μοῦ διηγήθη πολλὰ καὶ παράδοξα. Καὶ δλα ἀλλητινά. Ὁ ἄγιος Θεοδόσιος δὲ Κοινοβιάρχης εἶχεν ὑποτακτικόν, τὸν ἐνάρετον καὶ ὑπῆκοον Βασιλείου, δστις ἀπέθανεν. Καὶ ἀφοῦ ἀπέθανε, σαράντα ἡμέρας ἡ ψυχὴ τοῦ ἔξηκολούθει νὰ παρεγρίσκεται εἰς τὸν Ναὸν τῆς Μονῆς τὴν νύκτα, καὶ νὰ συμπροσεύχεται μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. Καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἀφοῦ τοὺς ἀπεχαιρέτισεν ὅλους, ἔγεινεν ἄφαντος καὶ δὲν τὸν ξαναεῖδαν πλέον.

ἀν ώς δόπτασία. Ἐμεινεν ἀγουπνῶν ἔκει δύο
αἰθριαῖς αἴσθησις ἀκόμη. Οὐμως εἰς μάτην! Ἀπὸ
τῶν πολὺν πόθον κατήντησε νὰ διαλογισθῇ
ίαν νύκτα:

— "Ἄς τὴν ἔβλεπα, καὶ ἀς ἥτον καὶ βρυ-
όλακας!

ναφρικίασις διέδραμε τὰ μέλη του.

* * *

“Η ἐργασία μετά τῶν ἀνθρωπέων ἔξακολούθει
εἰς τὸ δάσος, πίσω, εἰς τὴν Κεχριάν. Μετ’ ὅλι-
ον θὰ ἔτοιμάζοντο τὰ καμίνια. Ὁ πατᾶ-Κο-
δόμος, κάθε βράδυ, ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν Ἀγι-
Αντώνην μὲ τὸ γαδουράκι του. ¶ Ἐξεπέζευε
αἱ ἐμβαίνων εἰς τὸν ναῦσκον ἐκάθητο εἰς τὸ
τασιδάκι του, πότε διαβάζων ἐκεῖ τὸν ἑσπε-
ινόν του, καὶ πότε διάφορα διαλογιζόμενος, περὶ
υχῶν πάντοτε καὶ περὶ μελούσης δόξης.

Μίαν νύκτα — ήτο σαββατόβραδον — τὸ
ρωᾶν εἶχε κάμει τῆς Κουκκίτσας του τὰ Σα-
ράντα εἰς τὴν Παναγίαν - Κεχριὰν — ἔμεινε
ταράρωδα εἰς τὸ ἐρημικὸν παρεκκλήσιον. Τὰ
κανδηλάκια ἐφεγγοβολοῦσαν πέρα - πέρα, ἔνα
διαιτερον λαμπρὸν καὶ αἰγλήν φεγγοβόλημα,
ὅποι ποτὲ ἄλλοτε δὲν τὸ ἐνθυμεῖτο. "Ολος ὁ
ναίσκος, μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα, φαεινῶς
κατηγγάζετο. "Οταν ἐμβῆκεν, ἀμέσως τὸν κα-
τέλαβε μία εὐνδία ἀρτι καέντος θυμιάματος·
τοῦ ἐφάνη μάλιστα ὅτι διέκρινε καπνοὺς ἀκόμη
εἰς τὴν ὁροφὴν ἐπάνω καὶ ἐντὸς τοῦ Ιεροῦ,
στροβιλίζοντας εὐφρέστως· καὶ ἀπὸ τὸ ἐνα πα-
ραθυράκι, πρὸς τὸ βουνόν, δποῦ ήτο ἀνοικτὸν,
καύρα ἐλαφρὰ ἔμβαινεν ἀπὸ τὸν δρυμὸν ἔγγυς,
κομίζουσα τὴν μεθυστικὴν ἑκείνην εὐωδίαν δέν-
δρων καὶ φυτῶν καὶ θάμνων καὶ τὴν ἄλλην
ἑκείνην, τὴν ἀχόρταστον, τὴν δποίαν ἐκπέμπουν
τὴν νύκτα αὐτὰ τὰ βουνά, ἀναπνέοντα, σᾶν
ἄννθρωποι, ἦν τόσον ἀπολαμβάνουν οἱ ἡσυχα-
σταὶ καὶ οἱ ἐρημῖται. Μία γλαὺξ ἐστέναζεν ἀπὸ
ἔνα βράχον πέραν, καὶ μερικὰ τρυζονάκια, αἱ
νυκτερινὰ πυγολαμπίδες, ἐγλύκαινον τὴν σιω-
πὴν μὲ τὴν συριστικὴν ἀρμονίαν των. Κτύποι
μυστηριώδεις ἥκούντο, οἱ ἀνασσασμοὶ τοῦ δά-
σους, τὸ δποῖον ζῆι καὶ αὐτὸ καὶ ἀνασσαίνει
τὴν νύκτα καὶ ψύθυροι ἀδριστοι ἔφθανον μέχρι
τοῦ ἐκκλησιδίου, συνομιλίαι τῶν δένδρων μυ-
στικαί, αἱ δποῖαι τόσον συντροφεύουν τὰς νύ-
κτας τῶν ποιμένων τὴν ἀγραυλίαν καὶ τῶν
ἄλλων ἀγροτῶν τὴν μοναξίαν.

— Ὁ ρακένδυτος Φραγκούλας θὰ ἥλθε: διελογίσθη δ παπᾶ-Κονόμος.

Πρὸς τὰς ἔλαφρὰς τῆς αὔρας πνοάς, ή φω-

τίτσαις τῶν κανδηλίων ἔπαιζον σειόμεναι ωυδικῶς τοῦ ἐφάνη δὲ τότε τοῦ γέροντος Ἱερέως πῶς ἔπαιζαν καὶ τὰ ματάκια τῶν Ἅγιων, σᾶν ζωντανά. Δὲν τῷ ἔκαμνε πλέον ἐντύπωσιν ἡ τάξις καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ ναΐσκου καὶ δὲν ἥπορει.

— Καὶ ἀν δὲν ἥλθεν ὁ Φραγκούλας, ἐσκέφθη, θὰ τὸ ἄναψαν αἱ γυναῖκες τὰ κανδηλάκια καὶ θὰ ἔθυμιασαν.

Ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ὅποῦ τόσον ἐφημίσθη τὸ βρυκολάκιασμα τῆς Κουκκίτσας, ἔγεινε γνωστὴ καὶ ἡ ἔξιμολόγησις τοῦ ἀγρότου — ὁ ἕδιος τὰ ἔκουνολόγησεν ὅσα εἶπεν εἰς τὸν παπᾶ-Κονόμον καὶ τῆς ὅλης δὲ φήμης αὐτὸς ἡτο ἡ πρώτη πηγὴ — καὶ συνάζοντο κάθε βράδυ πολλαὶ γυναῖκες εἰς τὸν Ἅγιον Αντώνην, νὰ ἰδουν τὸ φάντασμα τῆς Κουκκίτσας.

Ο παπᾶ-Κονόμος ἔμενεν ἥδη ἀρκετὴν ὥραν εἰς τὸ στασιδάκι του, δε τε νύκτα βαθειά, ἀκούει απύπον ἀπέξω, απύπον χονδρὸν πίπτοντος κατὰ γῆς δεματίου ἔνλων. Ἀνοίγει δὲ ἡ πορτίτσα καὶ ἔμβαίνει ὁ μπάρμπα-Γιωργός, κοντὸς καὶ κυφός, κατάκοπος ἀπὸ τὸ βουνὸν ἐρχόμενος μὲ ζαλίκαν ἔνλων. Ἐπροσκύνησε πρῶτα καὶ ἔκει ὅποῦ κατημυνότεο εἰς τὸ στασιδάκι, νὰ ξεκουρασθῇ, βλέπει τὸν γέροντα ἵερεα ψιθυρίζοντα εὐχάς:

— Βλοήτε! ἔχαιρετισεν ὁ βοσκὸς καλογηριῶς, μαθημένος ἀπὸ τὸ Καινούριο Μοναστῆρι, δπου ὑπῆρχεν ἀγιορειτικὴ τάξις.

— Θεὸς σχωρέσει! ἀπήντησεν ὁ παπᾶ-Κονόμος.

Ο μπάρμπα-Γιωργός, κουρασμένος ὡς ἡτο, ἀκούμβησεν εἰς τὸ στασιδάκι καὶ λέγει πρὸς τὸν καθήμενον ἵερέα:

— Νά, παπᾶ-Κονόμε, ἔδωδα ἡμουνα ἐγώ. Ἐκεῖ δὲ βλέπω τὴν Κουκκίτσα καὶ ἔβγαίνει ἀπὸ τὸ Ἅγιον Δῆμα, μὲ τὸ λιβανιστερὸ διὰ χέρια. Ἐκέρωσα ἀπὸ τὸν φόρο μου. Φοροῦσεν ἔνα κάτασπρο στιχάρι, σᾶν ἀπὸ τουλουπάνι καὶ ἥταν σκεπασμένη μ' ἔνα μαγγάδι νυφιάτικο.

Καὶ διακόπτων τὴν διήγησίν του λέγει:

— Αν εἶνε, θάρσῃ ἀπόψε, παπᾶ-Κονόμε.

Ο ἵερεὺς ἀνετινάχθη ἐπάνω. Ο βοσκὸς ἔξηκολούθησε:

— Δὲν τῆς ἔκαμες σήμερα τὰ Σαράντα; Ἐ, ἀν εἶνε, ἀπόψε θάρσῃ. Ἐφάνηκε τὴν βραδειὰ ποῦ ἀπέθανε, 'ς τὰ Τρίμερα καὶ 'ς τὰ Νειάτιμερα: καθὼς σου εἴπα: ὑὰ φανῆ καὶ 'ς τὰ Σαράντα. Δὲν εἶνε δυνατόν.

Ο ἀγρότης περίεργος ὑπελόγιζε τὸς ἡμέρας καὶ ἀνέμενε τὴν νέαν ὀπτασίαν.

Ο παπᾶ-Κονόμος, ἀν καὶ ἐπόθει τόσον νὰ ἔδη τὴν ὥραίαν αὐτὴν ὀπτασίαν, διμως ἥρχισε νὰ δειλιᾶ. Οσον χαίρει δὲ ἀνθρωπος κατὰ τὰς ἀνιαράς ἡμέρας τῆς προσδοκίας, τόσον δειλιᾶ καὶ συστέλλεται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπολαύσεως ἔκεινον, διπερ εὐτυχίαν του ἔθεωρει.

Τὴν ἐπικρατήσασαν ἥδη ἡσυχίαν ἐκ τῆς σιωπῆς τῶν δύο διμιλητῶν διέκοψε κρότος ἀσυνήθης ἐν τῷ ἀγίῳ Βῆματι. Ἰδού δὲ ἔξερχεται ἔξ αὐτοῦ ὁ φακένδυτος Φραγκούλας, χασμώμενος καὶ νυσταλέος καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν θύραν. Διερχόμενος δὲ πρὸ τῶν δύο προσκυνητῶν, ἔρριψεν ἀφροντι βλέμμα πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαζεύων περὶ τὸν τράχηλον τὰ ράκη του ἐπροχώρησε νὰ ἔξελθη ψιθυρίζων ὡς ἐν ἑαυτῷ:

— Θὰ λειτουργήσῃς αὔριο, παπᾶ-Κονόμε; Οι δύο προσκυνηταὶ ἐκυττάχθησαν ἀμοιβαίως ἐν ἀπορίᾳ.

— Βλέπεις πῶς εἶσαι ἀλαφροῖσκιωτος; Εἰπεν ὁ παπᾶ-Κονόμος, μὲ πένθιμον ὑφος πρὸς τὸν βοσκόν, καὶ προσέθηκε:

— Νά, ποιῶς ἀνάπτει τὰ κανδήλια!

— Τί νὰ πῶ κ' ἐγώ, παπᾶ-Κονόμε! Ἐγὼ τὴν εἰδα τρεῖς φοραῖς τὴν Κουκκίτσα. Αλλαγή: ποτὲ δὲν ἔρω.

Ο παπᾶ-Κονόμος ἡτοιμάζετο πέλμη καὶ ἥγερθη νὰ προσκυνήσῃ.

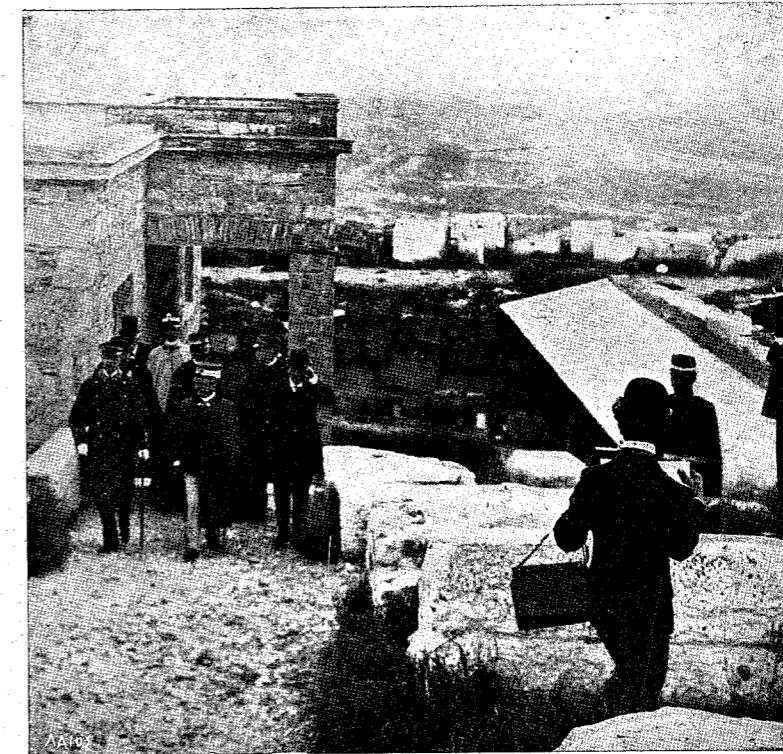
Αλλ' αἴφνις ωπαὶ ἀνέμου ἡκούσθησαν τὸν πευκῶνα ἔξω, διστις ἐσείσθη ἀκαθαίρεσθολος. Ἐκ τῆς βίας, τὰ θυρόφυλλα τῆς πορτίτσας ἀνοιγόκλεισαν, μὲ κρότον ἀσυνήθη, καὶ ἀφανίσθησαν, διδοιπόροι ἐστράφησαν πρὸς τὴν εἰσόδου την τὸν θέλουν. Φρικίασις διέδραμε τὰ μελή του, τοὺς ἐφάνη, ἀπὸ τὸν ἀνέμου ἔκεινον τὴν οὔρανο, διστις, σᾶν ζωντανὸς ἔξω, ἐσύριζε σύριγμα τηταμένον, ὡς συρίζουν εἰς τὰ βούνα οἱ βρούντες διε μεταξύ τοῦ μπάρμπα-Γιωργὸς συμμαζεύεται ὅλος τακτιρίνος, κοντὰ στὸ στασιδάκι, διποῦ εὐφρόσυνος δρθιος διερέυς, βαστάζων αὐτὸν ἀπὸ πτυχὴν τοῦ ράσσου του.

— Παπᾶ-Κονόμε! Παπᾶ-Κονόμε!

Υποτραυλίζει ὁ βοσκός. Νά! Νά! Κύπρος! Νά την! Η Κουκκίτσα!

Κ' ἔγεινεν ἔνα μὲ τὸ στασιδάκι προσθήγερων.

Ο παπᾶ-Κονόμος κατεχόμενος την τὸν ἀπὸ ἀγνωστὸν φόρον, διστις ἐπλεγματικὸς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βοσκοῦ νὰ ἴδῃ, προσθήγερων τὴν θύραν τοῦ ναΐσκου ἐν τρόμῳ. Βλέπει ὀπτασίαν θαυμάσιον καὶ γοητευτικὸν πούθενος μία περικαλλῆς φέρουσα ποτίνωνα

ΟΙ ΒΛΑΣΙΕΙΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ
Φωτογρ. Μπέριγκερ

Αλλ' ὁ μπάρμπα-Γιωργός, τὸν ἐκράτησεν ἀπὸ τὸ ράσσον ψιθυρίζων:

— Μή, παπᾶ-Κονόμε! Μή! θὰ σ' πάρῃ τὴν μιλιά!

Η λευκοφόρος κόρη ἔλαβε τότε τὸ λαδικόν, καὶ ἔκαμνε κινήσεις πῶς γεμίζει λάδι τὰς κανδύλας: καὶ κατάτιτνεν ἀμβήκεν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα.

— Μή, παπᾶ-Κονόμε! Μή! ἔλεγε πάντοτε ἐντρομός ὁ μπάρμπα-Γιωργός πρὸς τὸν ἵερεα.

Μετ' ὀλίγον ἔξηλθεν ἡ παρθένος ἀπὸ τὸ Ιερόν, βαστάζουσα θυμιατήριον ἐσβεσμένον καὶ θυμιάζουσα τάχα.

Καὶ τότε τὴν εἰδεις κατὰ πρόσωπον ὁ παπᾶ-Κονόμος.

— Βλέπεις, παπᾶ-Κονόμε; ἐτραύλισεν διέργων βοσκός, ἐντρομός πάντοτε.

Ο ἵερεὺς ἔβλεπε τότε ἐπιληρούμενον τὸν πόδον του τὸν βαθύν. Εβλεπε τὴν κόρην του. Ήτο ἀπαράλλακτος ἡ Κουκκίτσα. Η κόμη της, τὰ μάτια της, τὸ ἀνάστημά της. Λευκὴ τὸ πρόσωπον, λευκὴ τὴν περιβολήν, λευκὴ καὶ τὴν καλύπτραν, ὑπὸ τὴν διποῖαν ἔξηνεμίζοντο.

πλεγα τὰ μαῦρα τὰ μαλλιά της. Μόνον τὸ πρόσωπόν της ἥτο ἐκτάκτως καὶ θαυμβητικῶς λευκότατον, δὲ ἀθέρας τοῦ λευκοῦ.

Εἰς τὴν ψυχήν του δὲ ιερεύς, ἡσθάνθη χαράν καὶ ἀγαλλίασιν ἀνεκλάλητον. Δέν ἥδυνήθη νὰ κρατηθῇ· καὶ ὠρμησε νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ περιπατῶς κράζων:

— Κουκκίτσα μου! Κουκκίτσα μου!

‘Αλλ’ ἡ λευκόπεπλος παρθένος διεξέφυγε, σᾶν ἀράς, ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ γηραιοῦ ἐφημερίου, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες θλιβερῶς ἐπλατάγησαν μέσα εἰς τὴν γαλήνην ἐκείνην τοῦ ναΐσκου.

Κ’ εὐρέθη τότε ἡ μὲν ἔκπαγλος κόρη ἴσταμένη μεγαλοπρεπῶς πρὸ τῆς Ἀγίας Πύλης καὶ βλέπουσα πρὸς τὸν ναὸν ὡς θέλουσα νὰ ὅμιλησῃ, δὲ παπᾶ - Κονόμος, γονατισμένος κάτω, εἰς τὰς πλάκας. Ο γέρων βοσκός ἐτρεμε διαρκῶς, μαρμαρώσας ἐκεὶ εἰς τὸ σταύριον.

— Εἶνε ἡ Κουκκίτσα μου! Εψιθύριζεν, ἐπὶ τῶν πλακῶν γονατισμένος δὲ παπᾶ - Κονόμος. Εἶνε ἡ Κουκκίτσα μου!

— Σώπα! Σώπα! σοῦ λέγω! τὸν ἐτραβοῦσεν δὲ μπάρμπα Γιωργὸς ἀπὸ τὸ ράσσον. Θὰ σ’ πάρῃ τὴν μίλια!

‘Ψυγῆ, χαριτωμένη ὡς βασιλοπούλα, ἡ λευκόφρος κόρη, ἵστατο ἐκεὶ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου βαθριδίου τῆς Ἀγίας Πύλης, ἀκίνητος, ιερά. Καὶ ἥτο ἀπαράλλακτος ἡ Κουκκίτσα, ὅπως ἥτο εἰς τὸ φέρετρον μέσα. Μόνον δὲν εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου, ἀλλ’ ἔνα ἄλλο χρῶμα, ἀσυνήθως λευκόν, ἀνύπαρκτον εἰς τὴν ζωήν, ὅπως ζωγραφίζονται οἱ ἄγγελοι περὶ τὴν Πλατυτέραν. Ψυχή, θαρρεῖς, καὶ ὅχι ἀνθρωπος, ἔνα ἀπὸ τὰ Χερουβίμ.

Καὶ ἤνοιξε τότε τὸ στόμα της καὶ εἶπε:

— Σώζου, γλυκύτατε πάτερ! Σώζου, δὲ μά-

ταιε βίε! Σώζου ἡ σύμπασα κτίσις! Ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἄστρα. Τὸ φῶς, ἡ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος. Η γῆ καὶ τὰ ὄντα! Σώζεσθε πάντες οἱ φίλοι καὶ γνωστοί. Σώζου καὶ σύ, ναῖσκε πεφιλημένε μου, ιερὸν τῆς ψυχῆς μου ἐντρύφημα. Σώζεσθε! Ἐδῶ πλέον δὲν θὰ μὲ ίδητε ἄλλην φοράν.

Οταν ἀνηγέρθη ἀπὸ τὰς πλάκας ἐπώδυνος δὲ ιερεύς, δὲν ἥκουντο πλέον τίποτε ἀπὸ ἐκείνην τὴν μελῳδίαν, ἥτις ὀλίγον κατ’ ὀλίγον διελύθη καὶ ἔχωνευσεν ὡς διαλύεται καὶ χωνεύει τὸ μοσχολίβανον. Ἀπέμεινε δὲ μόνον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ γηραιοῦ ἐφημερίου μία λεπτὴ εὐωδία ἀρρητος, ὡς ἀπὸ νάρδου μυριστικῆς, ἀσύληπτος εὐωδία.

— Κουκκίτσα μου! ἐφώναξε πάλιν δὲ παπᾶ - Κονόμος, κλαίων ἀπὸ τὴν χαράν του, μίαν χαρὰν ἀνεξήγητον καὶ ὀλως πνευματικήν. Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν μπάρμπα - Γιωργὸν εἶπεν:

— Ζῶσ λοιπὸν ὄντως αἱ ψυχαὶ τῶν Δικαίων καὶ μᾶς ἐπισκέπτονται...

— Ως τὰ Σαφάντα, παπᾶ - Κονόμε! εἶπεν ἀξιωματικῶς πλέον δὲ παγγνώστης μπάρμπα - Γιωργὸς ὁ Κοψιδάκης, κατακίτρινος ἀκόμη ἀπὸ τὸν φόβον του, ἀλλὰ μὲ κάποιαν δικαίαν ὑπερηφάνειαν. Καὶ προσέθηκεν:

— Ἐχουν ἰδεῖ τέτοια τὰ μάτια μου!

‘Απὸ τότε δὲ παπᾶ - Κονόμος ἥτο τελείως παρηγορημένος. Μετ’ ὀλίγον δὲ ἐπαυσαν καὶ αἱ πικραὶ ἐκεῖναι διαδόσεις μεταξὺ τῶν γυναικῶν τοῦ χωρίου. Καὶ δὲν ἥκουντο πλέον τὸ δόνομα τῆς Κουκκίτσας, εἴμη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ σάββατον, διόπο τὸ ἐμνημόνευεν δὲ παπᾶ - Κονόμος δὲ πατέρας της, μὲ δακρυσμένους πάντοτε τοὺς δόφιναλμούς του...

A. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

Η ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

‘Ο Δάμων ὁ τεχνίτης – πλέον ἵκανὸς στὸ Ρήγιον δὲν ἔχει – ἐπάνω εἰς παρειανὸ μάρμαρον ἐπεργάζεται τὴν συνοδεία τοῦ Διονύσου. Ο Θεὸς μὲ θεοπεοία δόξαν ἐμπρός, μὲ δόναμι στὸ βάθισμά του. Ο Ἀκρατος πίσω. Στὸ πλάγιο τοῦ Ἀκράτου η Μένη χύνει στοὺς Σατύρους τὸ κρασί ἀπὸ ἀμφορέα ποὺ τὸν στέφουντε κισσοί. Κοντά των δὲ Ηδύοντος δὲ μαλθακός τὰ μάτια του μισοκλειστά, ύπτωτικός. Καὶ παρακάτω ἔρχονται οἱ τραγουδισταί

Μόλπος καὶ Ἡδυμελής καὶ δὲ Κῶμος, ποὺ ποτὲ δὲν λείπει, ὑψηλὰ τὴν δᾶδα τὴν σεπτή βαστῶντας, καὶ σεμνότατη, ἡ Τελετή. — Αντὰ δὲ Δάμων κάμυει. Καὶ κοντά σ’ αὐτὰ δὲ λογισμός του κάθετε τόσο μελετᾶ τὴν πληρωμή του ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν τὸν τύραννον, τρία τάλαντα, πολὺ ποσόν. Μὲ τὸν δὲ πολὺ μποῦν, ὡς εὔπορος οπουδαῖα πιὰ θὰ ζεῖ, καὶ θὰ μπορεῖ νὰ πολιτεύεται (χαρά!) καὶ αὐτὸς μὲς στὴν βουλή, καὶ αὐτὸς στὴν ἀγορά.

K. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΝΕΑ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΛΙΑΣΚΑ

Εἰς τὴν ἀπειροσέλιδον ἵστορίαν, τὴν αἵμοστηαγή καὶ τρισένδοξον, τοῦ ἀρματωλικοῦ βίου κατὰ τὸν μαύρους χρόνους τῆς σκλαβιᾶς καὶ τῆς ταπεινώσεως, τάνδραγαθήματα τοῦ Πλιάσκα καὶ μαρκὰ ἐνοπλος αὐτοῦ διαμαρτυρία κατὰ τῶν σκληρῶν τυράννων ἀποτελοῦντες εἰς τὴν ἵστορίαν αὐτῆν σημεῖα ὄντως ἡρωϊκὰ καὶ περίλαμπρα. Τοσοῦτον μᾶλλον καθ’ δοσον ἡ ἀκμὴ καὶ δρᾶσις τοῦ ἀετιδέως τούτου συμπίπτει μὲ τὰ καλύτερα, ἵσως, χρόνια τοῦ ἀρματωλισμοῦ, δηλαδὴ μὲ τὸ δευτέρον ἥμισυ τοῦ ΙΗ’ καὶ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἐπομένου αἰώνος, καθ’ ἥν περίοδον, ὡς γνωστόν, διέτρεχον τὰ βουνά καὶ τοὺς δρυμοὺς οἱ Μπουκουβαλαῖοι, δὲ Λάπτας, δὲ Στουρνάρας, δὲ Δίπλας, δὲ Κατζαντώνης καὶ οἱ ἀδελφοί του εἰς τὴν Ρούμελην, δὲ Παναγιώταρος Βενετσανάκης, οἱ Κολοκοτρωναῖοι, δὲ Ζαχαριᾶς, δὲ Μαντᾶς, δὲ Κόλιας Βυτινιώτης καὶ οἱ Πετμεζᾶδες εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διέσχιζον πάλιν τὰς ἐλληνικὰς θαλάσσας μεγαλώνυμοι καταδρομεῖς καθὼς δὲ Λάμπρος Κατζώνης, δὲ Νικοτζάρας, δὲ Γιάννης Σταθᾶς, δὲ Παππαθύμιος Μπλαχάβας καὶ τόσοι ἄλλοι λεοντόκαρδοι καὶ ἀκαταδάμαστοι πολεμισταὶ καὶ πικροὶ ἐκδικηταὶ τῶν δούλων ἀδελφῶν.

‘Η πατρὶς τοῦ Πλιάσκα δὲν μᾶς εἶναι ἐπακριβῶς γνωστή, ἀλλὰ κατὰ τινὰ φήμην ἥτο καὶ

παραδόσεις — ἡγωνίζετο καλλινίκως δὲ Πλιάσκας. Κάποτε δύμως κατελθὼν κατάμονος ἀπὸ τὰ Ολύμπια λημέρια του καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὸν Τύρναβον συνεπλάκη καθ’ ὅδον μὲ πολυάριθμον ἐνέδρευον σῶμα Τουρκαλβανῶν. Η συμπλοκὴ μαρκὰ καὶ πεισματώδης

εἶχε δὲ ἀποτέλεσμα τὸν κατ' ἐπανάληψιν τραυματισμὸν τοῦ Πλιάσκα, δὲ δποῖος παρ' ὅλα τὰ βαρέα τραύματά του προσκαλούμενος εἰς παράδοσιν ἀπήντα χλευαστικώτατα καὶ κατώρθωσεν ἐπιτηδείως ἐπωφεληθεὶς τῷ ἀσέληνον τῆς ἐπελθούσης νυκτὸς νὰ διανύσῃ, ἔρπων ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον, μακρὰν καὶ δύσβατον ὅδον καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς ἀσφαλές καταφύγιον πλησίον μιᾶς ἀποκέντρου καὶ ἀγνώστου βρυσούλας. Ἐκεῖ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κατάμονος κατακείμενος, ἀστοῖς καὶ καταφλεγόμενος ἀπὸ τραυματικὸν πυρετὸν — καθὼς παραστατικώτατα περιγράφει τὸ τραγούδι — ἐλάνθανε τοὺς διώκτας του κρυπτόμενος ὑπὸ τὰ σκιερὰ δένδρα καὶ τοὺς πυκνοφύτους θάμνους. Ἐπὶ τέλους ὅμως προδοθεῖς, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τὰ παραληρήματά του καὶ τὰ διάτορα παραφωνητὰ ἀνευρέθη ἀπὸ τοὺς Τουρκαλβανοὺς διώκτας του, οἱ δποῖοι ἀφοῦ προηγουμένως τὸν κατεβασάνταν οἴκτρότατα, τὸν ἀποκεφάλισαν καὶ ἀπέστειλαν τὴν κεφαλήν του ἐπὶ πασσάλου εἰς τὸν πασσᾶν τῆς Λαρίσσης. Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἀμοιρολόγητος ὁ Πλιάσκας. Ἡ Ἐθνικὴ Μοῦσα ἀφέρωσεν εἰς τὸν θάνατόν του στίχους ποιητικωτάτης καλλονῆς καὶ συγκινητικωτάτης καὶ γλυκερᾶς ἀρμονίας, στίχους ποὺ κάλιστα δύνανται νὰ παραβληθοῦν πρὸς τάρχαια κλασικὰ ωφέληματα κ' οἱ δποῖοι κατὰ διαφόρους παραλλαγάς εἶναι γνωστοὶ πολλαχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδοὺ τώρα καὶ μία παραλλαγή, ποὺ μέχρι τοῦδε εἶχε παραμείνει ἀνέκδοτος:

Πέρα σὲ κεῖνο τὸ βουνό, τὸ κουρφανταριασμένο,
πούχει ἀνταρούλα στὴν κορφὴ καὶ καταχνιὰ στὰ

πλάγια, στὰ πλάγια βόσκουν πρόβατα καὶ στὴν κορφὴ τὰ
γίδια,

στὴν ἀποκεῖθε τὴ μεριά, ποῦνται μιὰ κούνα βρύση,
ἐκεῖ δὲ Πλιάσκας κοίτεται στὰ ἔλατα ποκάτον.
Μὲ τὰ ποδάρια στὸν νερό, μὲ τὸ κορμὸν στὰ χιόνια,
καὶ ἄλλη δροσιά (ν) ἐγύρευε, καὶ ἄλλο νερὸν γυρεύει,
τὸν συγκάνε(ρ) οἱ πληγιές, τὴν τρόδην τὰ μαῦρα

βόλια.

Κανεὶν δὲν εἶχε δὲ ἐρημος νὰ τὸν παρηγορήσῃ,

καὶ μόνος τὸν συντύχαινε καὶ τὰ πουλιὰ ρωτάει:
«Πουλάκια μον, ἀηδονάκια μον, χρυσά μον χε-

λιδόνια,

τάχατες θὲ νὰ γιατρευτῶ, τάχατες θὲ νὰ γιάνω ;
νάργω ἔσανὰ στὸν πόλεμο, ἔσανὰ στὸ μετερζῆ.
Καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ λέγατε καὶ τὸν παρηγορῶντα :
«Πλιάσκα μον σὺ θὰ γιατρευτῆς, θὰ κλείσουν οἱ

πληγιές σου,

σὰν ἔρθῃ τὸ μαγιάποιο μὲ τὶς πολλὲς τὶς χάρες,
καὶ πᾶς ψηλὰ στὸν Ἐλυμπο, στὸν ὅμορφο τὸν τόπο,
πούχει τὶς ἔκατο κορφὲς καὶ τὶς σαράντα βρύσες,
καὶ πῆς νερὸ δὲ π' τὸν Ἀ(γ)ιολιᾶ καὶ τὸν Ἀ(γ)ιο-

θανάση,

ὅπον τὸ πίνονν οἱ ἄρρωστοι καὶ βρίσκουν τὴν ὑγειά
[τους.

Μὰ τὰ σκυλιὰ τὸν βρόκνανε στὴν ἔρμη τὴ βρύσονύλα,
καὶ τὸ κεφάλι τοῦκοφαρ, στὴ Λάρσα τὸ παγάνονν,
δηχροὶ τὸ βλέπονν χαίρουνται καὶ φίλοι καὶ λυ-
πῶνται.

Τὴν παραλλαγὴν αὐτὴν μᾶς ἐτραγούνδησε πρὸς χάριν μον — καὶ συγχρόνως μοῦ ἀνεκοίνωσε πολλὰς καὶ ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις περὶ Πλιάσκα — δὲ. *Μάρκος Παπαδημητρίου*, ὑπαξιωματικὸς, καταγόμενος ἐκ Βάλτου, ἀπὸ ἐπαρχίαν δηλαδὴ δπον τὸ δημοτικὸν τραγούδι ζῆ κατ' ἔξοχὴν φυσικόν, καθαρὸν καὶ ἀνεπηρέαστον ἀπὸ κάθε βεβηλοσύνην. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἀντίληψιν, ἡ ἀνωτέρω παραλλαγὴ ὑπερέχει ἀπὸ δῆλας τὰς ἀλλας, δῆσας ἐγὼ τοὐλάχιστον γνωρίζω. Καὶ πρωτίστως εἶναι ἀρτία κ' ἔχει τέλειον τὸν εἰρμόν. Ἐπειτα μᾶς παρουσιάζει — ποιητικώτατα — τὸν πληγωμένον ἥρωα ἐπιδυμοῦντα τὴν ίασίν του μόνον καὶ μόνον δπως ἐπαναλάβη τὴν προτερινήν του ζωὴν, τὸν πόλεμον δηλαδὴ καὶ τὰ δπλα. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτατον ζωγράφισμα τῆς ψυχῆς τοῦ Πλιάσκα. Ὁ δὲ στίχ. 20:

δπον τὸ πίνονν οἱ ἄρρωστοι καὶ βρίσκουν τὴν
[ὑγειά τους

ὑπενθυμίζει προσφυῶς μερικοὺς στίχους ἀπὸ
τάρχαιοι πρεπῆ μεσοχρόνια τραγούδια τοῦ ἀπελατικοῦ καὶ ἀκριτικοῦ λεγομένου κύκλου.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ — ΠΑΤΡΑΙ

Ολαι αἱ ἐπαρχιακαὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἔχουν μόνον παρελθόν. Τί ἦτο ἡ Κόρινθος τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν δποίαν διὰ νὰ περάσῃ κανεὶς δλίγες ἡμέρες ἔκει, ἐπρεπε νὰ ἔχῃ βαρυτιμώτερα ἐφόδια ἀπὸ τὸν σημερινὸν ἀμερικανὸν ποὺ μεταβαίνει στὸ Παρίσι. Τὸ οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον ἔχει καὶ σήμερον τὴν ἐφαρμογήν του κατὰ τοῦτο δτε δὲν ὑπάρχει πόλις τῆς Ἑλλάδος πλέον μονότονος καὶ διὰ τοῦτο πλέον ἀνιαρά. Τί ἦτο τὸ Ναύπλιον ὡς πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου μὲ τὴν δόξαν τοῦ πρώτου Ἑλληνος Βασιλέως ἐνσαρκώσαντος τὴν ἀναγέννησιν τῆς φυλῆς, τί ἦτο ἡ Σύρα τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀνθοῦντος ἐμπορίου, τὸ Γαλαξεῖδι καὶ τὸ Θιάκι ὅταν ἡ ἴστιοφόρος ναυτιλία ἔδεσποις τῆς Μεσογείου. Ἡ Κέρκυρα ὡς πρωτεύουσα τῆς Ἰονίου Πολιτείας. Αἱ Πάτραι τὴν ἐποχὴν ποὺ εἶχε νομισματικὴν μονάδα τὴν λίραν. Ο ἀνεμος ἐφύσησε ἀποξηραντικὸς δι' δῆλας τὰς ἐπαρχίας καὶ δ σημερινὸς ἐπισκέπτης θὰ ἀκούῃ ἀπό κάθε νέον γνώριμον τὴν παλαιὰν ἀκμὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν ζωὴν ποὺ ἐνέκλειε καὶ ποὺ ἐνεργώθη κατὰ τρόπον μελαγχολικόν. «Ἐνας παλαιὸς πατρινὸς μοῦ ἔλεγε :

— «Ἡ ζωὴ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πόλιν μας. Τὰ μεγάλα σπίτια ἔκλεισαν διὰ πάντα. Δὲν θὰ ξαναδοῦμε τὸν Ferocci, τὸν βαθύφωνο ποὺ ἐφέραμε μὲ ἔξαιρετικὰς θυσίας νὰ παίξῃ τρεῖς βραδυὲς τὸν Μεφιστοφελῆ τοῦ Φάουστ. Οὔτε τοὺς χορούς, οὔτε τὰ τρελλὰ καρναβάλια, οὔτε τὶς δημορφές τραγουδίστρες. Καὶ ἐγὼ σήμερα δὲν νοιώθω πῶς ἥμποροῦσε νὰ ἦτο τόσο διαφορετικὰ ἡ Πάτρα πρὸ δέκα πέντε χρόνων.

Τὸ δυσάρεστον εἶνε δτε ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς ἀκμῆς, τοῦ ἀφθόνου σκορπίσματος τοῦ χορήματος, τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν ἐπιδείξεων τίτοτε σχεδὸν δὲν παρέμεινε διαφορές καὶ δπτόν. Ἡ ἀνάμνησις μόνον τῶν καλῶν χρόνων καὶ δλίγα ίδιωτικὰ σπίτια κάπως πολυτελῆ δλλὰ καὶ αὐτὰ χωρὶς ρυθμόν. Διὰ τοῦτο ὑπὸ ἔποψιν ἀρχιτεκτονικὴν οὐδὲν ἔνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ πόλις. Ἐρχεται ίσως κατὰ τοῦτο εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν τῶν μεγάλων ἐλληνικῶν πόλεων. Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος δεσπόζοντος ἐπὶ τῆς ἀνω πόλεως, βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιβλητικοῦ ἔξι ἀποστάσεως, πενιχροῦ ἐκ τοῦ πλησίον δὲν τῆς ἔλλειψεως ἐκλεκτοῦ λίθου καὶ κατερ-

τοῦ πωρίνου στηθαίσου τῆς πλατείας τῶν Ψηλῶν Ἀλωνιῶν.

***

Χαρακτηριστικὸν τῆς πόλεως εἶνε αἱ ἔξωτεραι καὶ στοιά τῶν οἰκοδομῶν ὥστε τὰ πεζοδρόμια τῶν πλείστων δρόμων νὰ εἴνε ὑπόστεγα. Καίτοι ἡ χωροστάθμησις ἔγινε πολὺ πλημμελῶς, οὐχ' ἡτον διὰ πολιν εἰς τὴν δυοῖν ἡ βροχὴ εἴνε συχνὴ καὶ διαρκής, αἱ στοιά εἴνε ἀληθινὰ εὐεργετικαί. Κοινὸν αὐτὸν χαρακτηριστικὸν μὲ τὴν Κέρκυραν διότι οὐδεμία ἄλλη πόλις τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς τὰς στοιάς αὐτάς.

Τὴν πλήρη ἀκμήν τῆς καὶ τὴν ἰδιάζουσαν φυσιογνωμίαν τῆς ἔχει ἡ πόλις κατὰ τὸ φθινόπωρον, Ἰδίως κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον. Ἡ κίνησις κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἴνε κίνησις μεγάλης ἐμπορικῆς πόλεως. Υπάρχει δραστηριότης ἐργασίας, κινήσεως, θορύβου συναλλαγῶν δλως ἀσυνήθης δι' ἀνατολικὴν πόλιν. Τὸ Λεσχίδιον, τὸ παραλιακὸν καφενεῖον, εἴνε κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον πρώτης τάξεως ἐλληνικὴ ἀγορά. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν γίνεται ἡ ἐργασία ἡ δοπία θὰ ἀποδώῃ τὰς δαπάνας τοῦ ἔτους καὶ τὰς ὀφελείας ἡ τὰς ξημίας τῶν ἐμπορικῶν οἴκων. Ἐξῆντα ἡ ἐβδομῆντα μεσῆται συναλλάγματος καὶ σταφίδων κινοῦνται δλόγυρα ἀπὸ τὸ κέντρον αὐτό. Γίνονται διαπραγματεύσεις καὶ συμφωνίαι. Οἱ θαμῶνες ἔχουν ζωηρὸν τὸ βλέμμα. Εἴνε εὐκίνητοι. Εἴνε ζωηροί, δλιγόλογοι. Ἔτοιμοι δὲ ἐκπλήξεις. Μιὰ εἴδησις τοὺς ἐκσφενδονίζει. Ἐπανέρχονται μὲ τὴν Ἰδίαν δραστηριότητα. Τίποτε τὸ ἔξαπλωτικὸν ἐπὶ καρεκλῶν, τὸ φλύαρον, τὸ βαρύ, τὸ δυσκίνητον, τὸ βαρύθυμον, τὸ ἀδιάφορον. Σχεδὸν δὲν ἀναγνωρίζει κανεὶς τὸν Ἑλληνάς του εἰς τὸ κέντρον αὐτὸν τὰς μεσημβρινὰς ὡρας τοῦ Σεπτέμβριον. Καὶ ἡ παραλιακὴ ὁδὸς παρουσιάζει τὴν Ἰδίαν δραστηριότητα. Ὁγκοι κιβωτίων μεταφερομένων, καὶ κιβωτίων πλήρων, καὶ κιβωτίων καρφωμένων, καὶ κιβωτίων ζυγιζομένων καὶ κιβωτίων ἀνελκυσμένων ἐπὶ φρότηγίδων. Ἡ σταφίδα εἰς τὴν δόξαν τῆς.

Εἰς τὰς Πάτρας ὑπάρχουν ἴσως τὰ τελειότερα ἐμπορικὰ γραφεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐμπόριον τῆς σταφίδος εἴνε τόσον πολύπλοκον καὶ τόσον ἐντεταμένον ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ὥστε ἀπαιτεῖ ἀρτιον ἐμπορικὸν δργανισμόν. Ἐδημιουργήθησαν ἐκ τούτου γραφεῖα τὰ δοπία εἴνε μὲ ἐντέλειαν δργανωμένα καὶ μὲ τάξιν ἀληθῶς ἐμπορικὴν κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐμπορίου. Τὸ μόνον

δυσάρεστον εἶνε ὅτι δλίγαι παλαιαὶ ἐπωνυμίαι διατηροῦνται. Τὸ εἶδος τοῦ προϊόντος. Αἱ περιπέτειαί του, αἱ φυσικαὶ καὶ αἱ ἐμπορικαί, ἡσαν τοιαῦται ὥστε οἱ ἐμπορικοὶ οἰκοὶ ἐκ περιτροπῆς κατέρρεον καὶ ἀναστηλοῦντο. Εἰς τὸ εἶδος τοῦ προϊόντος ὑπάρχει σχεδὸν μοιραίως ἡ διαδοχή. Τὸ περίεργον εἶνε ἡ ἀναστήλωσις πεσόντων οἴκων μὲ παγιότητα ἀσυνήθη πίστεως ἐμπορικῆς. Οἱ πτωχεύσαντες ἢ οἱ περιελθόντες καταδήλωσε εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πτωχεύσεως εἴνε οἱ ἐμπορικῶς ἡγεμονεύοντες σήμερον. Μόνον προκειμένου περὶ σταφίδος ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ τόσον παράδοξα πράγματα!

***

Εὐθὺς ὡς παρέλθουν οἱ δύο φθινοπωριοὶ μῆνες τῆς ἐντεταμένης κινήσεως, ἡ πόλις ἐπανέρχεται εἰς ἀπραξίαν, νάρκην, χαλάρωσιν συνήθη διὰ τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Οὔτε κοινωνικῶς οὔτε πνευματικῶς ἔχει ἐνδιαφέρον τι ἡ κίνησίν τινα ἡ πόλις αὐτὴ ἡ δευτέρᾳ τοῦ Κράτους. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀνάγκη νὰ προϋπάρξῃ διὰ νὰ διαπλάσῃ κοινωνικὴν κίνησιν. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἡ κολλιέργεια τοῦ πνεύματος, δὲν γεννᾶται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπικοινωνίας. Αἱ συγκεντρώσεις στεροῦνται τοῦ θελγήτρου τῆς λεπτῆς χάριτος τὴν δοπίαν προσδίδει τὸ τραφέν εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν μελέτην πνεύματα. Τίποτε δὲ ἐκπαιδευτικὸν καὶ πνευματικὸν εὑρυτέρου κύκλου δὲν παρουσιάζει ἡ πόλις. Οὔτε Μουσεῖον, οὔτε Πινακοθήκην, οὔτε Βιβλιοθήκην, οὔτε Ανώτερον Διδακτήριον, οὔτε Σύλλογον μὲ διαλέξεις, οὔτε Θέατρον ἀνταξίου τοῦ δνόματος, οὔτε συναυλίαν. Τίποτε ἀπὸ δὲ τι ἡμπορεῖ νὰ ἔχάρῃ τὴν ἡθικήν, νὰ προκαλέσῃ ἐπικοινωνίαν ἀσχετον ταπεινοτέρων δρμῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἴλυσαν αἱ Ἀθῆναι τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων κατ' ἀνάγκην εἴνε ἀτελῆς δπουδήποτε τῆς Ἑλλάδος μακράν τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν, καὶ ἐδὲ δὲν εἴνε εἰς τὸν ἀνάλογον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἀγωγὴ, ὑπάρχουν δμως τὰ μέσα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο. Εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἐπαρχίας ἡ ζωὴ ἀλλάσσει ἀποτόμως καὶ ἡ κοινωνία ενδίσκεται στερούμενη δλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὁλων τῶν ἀνέσεων τὰς ὁδοίας ἐπενόησεν ἡ ἀνάγκη τῆς εὐζωΐας. Ὁλων τῶν ψυχικῶν τέρψεων δσις πρὸς συγκράτησιν τοῦ ἡθικοῦ, καμπτομένου ἀπὸ τὴν βιωτικὴν πάλην, ἐδημιουργησεν ἡ ἀνάγκη. Ὁλων τῶν ἐφοδίων μὲ τὰ δοπία κατέρχεται σήμερον εἰς

ΛΑΙΟΣ

ΑΠΟΦΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

τὴν πάλην δ ἐργάτης. Ως κορύφωμα τῶν στεργήσεων αὐτῶν τῆς κοινωνίας τῆς ἀστικῆς ἡ δοπία ἀνήκει εἰς σφαῖραν πνευματικῶν μεταναστατῶν. Εἰς τὴν παραλίαν τὸ θέαμα εἴνε μελαγχολικώτερον. Οἱ περιέργοι παρακολουθοῦν τὸ θέαμα τοῦ ἀπαίροντος πλοίου καὶ ἡ οἰκονομικὴ κρίσις τῶν ἀγροτῶν. "Ἐν ἀπὸ τὰ μελαγχολικώτερα θέαματα τῶν Πατρῶν είνε αἱ πολυάριθμοι ἀναχωρήσεις τῶν μεταναστατῶν. Εἰς τὸ ἀκρον τοῦ λιμενοβραχίονος προσδένεται κατὰ δεκαπενθήμερον ἐν ὑπερωκανέιον ἀτμόπλοιον πελωρίων συνήθως διαστάσεων ἐπὶ τοῦ δοπίου πανηγυριῶν ἐπιβιβάζονται οἱ μετανάσται κατὰ ἐκαποντάδας. Συνήθως δ ἀριθμὸς τῶν μεταναστατῶν δὲν εἴνε κατώτερος τῶν χιλίων. Εἰς τὸ κατάστρωμα οἱ μετανάσται εὐθυμοῦν, τραγουδοῦν δημοτικὰ τραγούδια, θορυβοῦν, φωνάζουν, σκώπτουν, γελοῦν ἀνύποπτοι δτι δ ὁ ὠκεανὸς ἀπλοῦται διὰ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ κατὰ χιλιάδας μιλίων καὶ νέα φάσις τῆς ζωῆς μὲ πάλην ἀπαιτοῦσαν ρωμαλέον δργανισμὸν ἐγκαινιάζεται ἀφ' ἦς δρας τὸ ἀτμόπλοιον ἀρχίσῃ νωθρὰ νὰ ξεκινᾷ καὶ

τινάσσονται ἀπὸ τοῦ καταστρώματος καὶ τῆς παραλίας τὰ λευκὰ μανδύλια ἀπέναντι τοῦ τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ. Εἰς τὴν παραλίαν τὸ θέαμα είνε μελαγχολικώτερον. Οἱ περιέργοι παρακολουθοῦν τὸ θέαμα τοῦ ἀπαίροντος πλοίου καὶ μεταξύ τοῦ πλήθους κλαίουσαι αἱ γυναῖκες καὶ μεταξύ τοῦ πλήθους κλαίουσαι αἱ γυναῖκες καὶ οἱ συγγενεῖς τῶν ἀπερχομένων εἰς τὸν Νέον Κόσμον. Ἡ ἐπαρχιακὴ ζωὴ ἐκφεύγει καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς καὶ ἀπὸ τὰς πόλεις μὲ γοργότητα δηποία γεννᾷ ἀνήσυχον μελαγχολίαν.

Διὰ τὰς Πάτρας μοναδικὴ πλέον ζωγόνησις παραμένει τὸ ἐμπόριον. "Ἐὰν καὶ τοῦτο περιορισθῇ, ἐὰν διασπασθῇ ποδὸς ἀλλας διεύθυνσεις δπως ἔχει τὴν τάσιν, ἐὰν χαλαρωθῇ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῆς παραγωγῆς, τότε καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος θὰ χάσῃ τὴν σημασίαν τὴν δοπίαν σήμερον ἀκόμη διατηρεῖ κατὰ τοὺς φθινοπωρινοὺς μῆνας.

***

"Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἔχει μακράν καὶ ἔν-

δοξον Ἰστορίαν. Ἀρχαιότερον ἡ πόλις ἦτο μία ἐκ τῶν δώδεκα ἀρχαῖκων. Οἱ κάτοικοι δὲ τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 15ης ἑκατονταετριῶδος ἦσαν Ἰωνες κατελθόντες ἐξ Ἀττικῆς. Τὴν ὀνομασίαν της ἡ πόλις ὀφείλει εἰς τὸν Πατρέα υἱὸν τοῦ Πρευγένους τοῦ Ἀγγήνοφος ὁ ὄποιος κατὰ τὸ ἔτος 1082 π. Χ. συνήνωσεν τοὺς συνοικισμοὺς εἰς μίαν πόλιν τὴν ὄποιαν ὠνόμασε ἀπὸ τοῦ ίδιου ὀνόματος Πάτρας. Ἡ πόλις ἔκποτε διεδραμάτισε ἐνεργὸν πρόσωπον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἰστορίαν. Τὸν καλλωπισμόν της ἡ πόλις ὄποιον τὸν περιγράφει ὁ Παυσανίας ἐκ ναῶν, ἀγαλμάτων, μνημείων, φιδείου ὀνομαστοῦ, ὀφείλει εἰς τὸν Αὔγουστον καὶ ὑστερούν εἰς τὸν Νέονωνα.

Κατὰ τὴν χριστιανικὴν περίοδον αἱ Πάτραι ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὸν ἄγῶνα κατὰ τῶν ἐθνικῶν διὰ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου κηρύξαντος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸν χριστιανισμόν. Ὁ ἀνθύπατος τῆς Ἀχαΐας Ἀλγεάτης κατεδίκασεν εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον τὸν ἀπόστολον. Τὰ λειψανα τοῦ Ἅγίου ἐνέδωκαν οἱ Πατρεῖς τῇ ἀπαιτήσει τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου νὰ μεταφερθῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μετοχετεύσεως τοῦ ὑδατος ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παναχαικοῦ εἰς τὴν πόλιν διὰ δαπάνης τοῦ αὐτοκράτορος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Φραγκοκρατίας αἱ Πάτραι παρεδόθησαν εἰς τὸν Φράγκον, κατὰ τὴν διανομὴν δὲ τῆς Πελοποννήσου εἰς βαρωνίας αἱ Πάτραι ἐδόθησαν εἰς τὸν Γουλιέλμον Ἀλαμάνον ὅστις καὶ εἶχεν εἰς αὐτὰς ἔδραν (1209). Βραδύτερον ὅμως ἡ διοίκησις ἀνετεθη εἰς τοὺς Λατίνους ἀρχιεπισκόπους τοὺς ἑδρεύοντας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἔξαρτωμένους μᾶλλον ἐκ Ρώμης. Ὁ πρῶτος Ἐλλην μητροπολίτης τῇ συγκαταθέσει τοῦ Πάπα διωρίσθη ἐν Πάτραις τὸ ἔτος 1315, ὁ Μιχαήλ. Τοσοῦτον προηγμένος ἦτο ὁ πολιτισμὸς εἰς τὰς Πάτρας τότε ὃστε ἔξι Ιταλίας κατήρχοντο νέοι καὶ νεάνιδες ὅπως ἐκπαιδευθῶσιν ἐν Πάτραις. Ἡ πόλις ἔκειτο ὅπου σήμερον ἡ "Ανω Πόλις" ἦτο δὲ ἐμπορικωτάτη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1404 ὁ Λατίνος ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Στέφανος Ζαχαρίας ἀνίκανος νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πόλιν κατὰ τῶν Τούρκων ἀπεφάσισε.

συναινέσει τοῦ Πάπα, νὰ πωλήσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς Ἐνετοὺς ἐπὶ πενταετίαν ἀντὶ 500 δουκάτων ἑτησίως. Μετὰ τὴν πάροδον τῆς πενταετίας οἱ Ἐνετοὶ ἀπέδωκαν τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπον τὸν διποίον διεδέχθη κατὰ τὸ 1424 ὁ Πανδόλφης Μαλατέστας ἐπὶ τοῦ διποίου Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος ἔγενετο κύριος τῶν Πατρῶν καταλύσας τὴν αὐτόνομον φρογγυκὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡγεμονίαν.

Κατά τὸ ἔτος 1446 δὲ Μουράτη ἐπελθὼν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐδήγωσε τὰς Πάτρας μὴ δυνηθεῖς δῆμος νὰ κυριεύσῃ τὸ φρούριον ἔκλεισεν εἰρήνην πρὸς τὸν Κωνσταντίνον Παλαιολόγον ὅπως ἡ πόλις καταστῇ μόνον ὑποτελής εἰς τοὺς Τούρκους Μετὰ τὴν ἀλλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθδος Β' κατέκαυσε τὰς Πάτρας. Ὅπος τοὺς Τούρκους αἱ Πάτραι ἔπαθον δὲ τι καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλάς. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ ἔτους 1769, τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Ὁρλώφ, δέκα πέντε χιλιάδες Ἀλβανοὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν πόλιν κατέστρεψαν τὰ πάντα. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἐκτίσθη πάλιν ἡ πόλις καὶ ὁ πληθυσμός τῆς ηὔξησε ἔνεκα τῆς ἐμπορικῆς κυνήσεως καὶ τῆς συγκοινωνίας αὐτῆς μὲ τὴν Ἐσπερίαν. Κατὰ τὸ 1820 ἡ πόλις τῶν Πατρῶν κατῳκεῖτο ἀπὸ 12 χιλιάδας Ἐλληνας καὶ 14 χιλιάδας Τούρκοις. Κατὰ τὸ ἔτος δῆμος 1828 οἱ κάτοικοι μόλις ἀνήρχοντο εἰς 4 χιλιάδας.

Κατά τὸ ἔτος 1821 πρώτη σύγκρουσις μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ἔγεινεν ἵεις Πάτρας τῇ 21 Μαρτίου ἡμέρᾳ Τετάρτῃ τῇ 3ῃ ὥρᾳ τοῦ ἀπογεύματος εἰς τὴν πλατεῖαν Ἀγίου Γεωργίου. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥρχισεν ἡ πολιορκία τοῦ φρουρίου. Τὸ πρῶτον πολιορκηθὲν τοῦτο φρούριον τελευταῖον ἀπῆλευθερώθη διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ὑπὸ τὸν Μαιζόνα.

Εἰς τὸ σύντομον αὐτὸν σημείωμα τῆς ἴστορίας τῶν Πατρῶν ἐγκλείεται ζωὴ πολὺ πλέον ἔντονος καὶ πλέον ποικίλη τῆς ζωῆς τὴν ὅποιαν διάγει σήμερον ἡ πόλις. Τὸ μέλλον τῆς πόλεως δὲν φαίνεται καλλίτερον τοῦ παρόντος καὶ εὐχάριστον ἀκόμη θὰ ἥτο ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ διατήρησις τῆς σημερινῆς κινήσεως καὶ ζωῆς. "Αλλην φιλοδοξίαν δὲν ἔχει ἡ πόλις.

ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἀπολογία Ἰταλοῦ Μισέλληνος...

ΕΝΑ λαϊκόν ιταλικόν φύλλον καταγγέλλεται ἀπὸ τὸν ἀθηναῖκὸν τύπον δι' ἔγκλημα καθοσιώσεως.

Τό μεσελλήνιον χωρίς άλλο ίταλικόν περιοδικόν, δίδον τὴν εἰκονογραφίαν τῆς ὑπόδοχης τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἡμέλησε ἡ ἐφαντάσθη νὰ καταγήσῃ τοὺς φρωγοκορδάτας – νὰ μία λέξις ποὺ ἀπέθινε τραγικῶς – τῆς Ἐλληνικῆς πρωτευούσης καὶ ἔγειμισε τοὺς σημαιοστολίστους δρόμους, ἀπὸ τοὺς ὄποιους ἐπέρασεν ἡ βασιλικὴ πομπή, μὲ φουστανέλες, φέσια, πάλες καὶ ὅλας τὰς σχετικάς γραφικότητας τῆς ἐθνικῆς μας ἐνδυμασίας. ¹ Ή πλαστογραφικὴ τόλμη τοῦ ίταλικού περιοδικοῦ δὲν ἐλογάρισε κανένα κοστοῦμη τοῦ τελευταίου συρμοῦ, κανένα ὑψηλὸν ἀναδιπλωμένον περιλαϊμόν, κανένα παναμᾶν, κανένα λαμπδέτην καὶ εἰς τὰ ἀγγλικὰ καὶ ἀμερικανικὰ ἔξωροφα καὶ πολύγρωμα ὑπόδηματα ὑποκατέστησε, μὲ τὴν πλέον

αὐθάδη αὐθαιρεσίαν, τὰ κόκκινα φουντωτά τσαρούχια. Μὲ μίαν μονοκονδυλιάν ἔσβυσεν ἔτσι ὅλους τοὺς ἄγωνας τοῦ ἐλευθέρου βίου τοῦ ἔθνους, μακρών καὶ ἐνδόξους ἀγάνας προόδους καὶ πολιτισμοῦ, καὶ μᾶς ἐφερε φωνίς νὰ μᾶς ἐρωτήσῃ ἔκατο τούλάχιστον χρόνια διπίσω. Καὶ δυστυχῶς δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά ποὺ συμβαίνει τὸ πρᾶγμα αὐτό. Εἰς κάποιαν ἀλληγ διεθνῆ πανήγυριν τῆς ἑλληνικῆς πρωτειούσης τὸ ἴδιον συνέβη καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀπόκυντι, διὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ μερικοὶ πρόμαχοι τῶν πατριῶν ἐπιπόλιν τὴν Εὐαγγελικήν 'Εκκλησίαν τοῦ Πειραιῶς, ἔννα σοβαρότατον ἀγγλικόν περιοδικὸν ἐτόλμησε πάλιν νὰ ἐνδύσῃ ὅλον τὸν μαινόμενον ὄχλον τῶν ἐμπτησθῶν μὲ τὸ ἐνδυμα πού, ὅπως λέγει τὸ περιόδιμον ἐγκεκριμένον διδακτικὸν βιβλίον, ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ φανερώνῃ δῆμο πόλεων νὰ φανερώνωνται καὶ νὰ κούπῃ τὴν ὅμματα θητεῖσιν γονώνταν· κατὰ τὸ Εὔρυτιδειον στίγον.

“Η Τέχνη – και ή στοιχειωδεστέρα απόμιν – παρουσιάζει άλληεια πολλά περίεργα και δυσεμήνευτα πράγματα. Οι παλαιότεροι, κατά γενικόν σχεδόν κανόνα, την ἔχαραστηρίζαν ως μίμησην της φύσεως. Η ἔρμηνεια δὲν ἦτο καὶ πολὺ λογική. Ἐνόσῳ ή φύσις Ἑῇ καὶ βασιλεύει τοιγάρω μας, δὲν ὑπάρχει βέβαιο κανένας λόγος νὰ τὴν ἀπομιμούμεθα καὶ νὰ θαυμάζωμεν τὴν ψυχράν μίμησην περισσότερον ἀπὸ τὸ ζωτανὸν πρότυπον. Ἀπὸ τὴν λογικὴν αὐτὴν σκέψιν ἐβρήκεν η ἔρμηνεια τῆς τέχνης, ὡς τελειωτοῦμεσσος τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Και ὁ “Οσκαρ Οὐάιλδ, ὁ ὅποιος ὑπῆρξεν ἔνας αἰσθητικὸς μὲ ἀτικὸν πνεῦμα, εἶπεν ὑπερθεματίζων ὅτι η Τέχνη διορθώνει τὴν Φύσιν και ὅτι καθηκον μας είνε, δύον τελειωποιούμεμά τόσον περισσότερον νὰ γινώμεθα τεχνητοί. Υπὸ τὴν ἐποινιανήν ή στοιχειώδης τέχνη τοῦ Ἰταλοῦ εἰκονογράφου ἡμέλητος φαίνεται ή αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκην νὰ φανῆ νεωτεριστική. Και διώρθωσε τὴν φύσιν. Τὴν διώρθωσε φονεύουσα τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀναστήνουσα ἔνα ψεῦδος ὀδιαιτερὸν καὶ πλέον ὀλητινὸν ἵσως ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἔνα ψεῦδος γεμάτον ἀπὸ γραφικότητα, ποικίλιαν καὶ γάριν

Τὸ ἔγκλημα τοῦ πρέπει νὰ διολογήσωμεν ὅτι εἰναι
ἄξιον τῆς συγγνώμης μας. Ἐγὼ τουλάχιστον σᾶς βε-
βαιώνω, ὅτι δεν είδο τὴν εἰκόνα αὐτήν δὲν κατεύθι-
ψθην ἀπὸ καμμίαν διγανάκτησιν. Εἰμιτοδὸν νὰ σᾶς ειπῶ
μάλιστα, ὅτι συγκρίνωντας αὐτήν πρός δόλας τὰς φωτο-
γραφικάς ἀπεικονίσεις τῶν Ἰταλοελληνικῶν ἔοιτῶν

ΞΕΝΟΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

Πιος Τσιούτη — Pio Ciuti

ΟΤΑΝ, πρό δόλιγων ἐτῶν, ἔνα ἀπὸ τὰ θωρηκτά μας εὑρίσκετο εἰς τὸ Λιβύον, οἱ Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ εἶχαν τὴν ὄραιαν ἕκπληξιν νὰ γνωρίσουν ἔνα

II. №3.

Pios Tσιοῦτι

ἀπὸ τοὺς θερμοτέρους φίλους τῆς πατρόδος των. Ο
θερμὸς αὐτὸς φιλέλλην ἔφερε τὸ ἵερατικὸν σχῆμα, ὁ-
μιλοῦσε τὰ νεοελληνικά, ἔκαμεν διαλέξεις ὑπὲρ τῆς
Ἐλλάδος, ἡτον ἀπὸ τοὺς τακτικῶδους ἐπισκέπτας
τοῦ Ἐλληνικοῦ θυραγοῖτο, ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν φιλο-
λογίαν μας, ἐγνωμοὶς τὰ δημοτικά μας τραγούδια καὶ
ἀγαποῦσε ως ποιητὴς τὴν ἐλληνικὴν φύσιν καὶ τὴν
νεοελληνικὴν ζωήν, τὴν ζωὴν τῶν βουνῶν μας καὶ τῶν
κάμπων, τὴν ζωὴν τῶν παρθένων ἀγροτικῶν πληθυσ-
μῶν, ποὺ εἶχε γνωρίσει. περιπατήσης προσκυνητής τῆς
ἐλληνικῆς γῆς. 'Ο ποιητικὸς αὐτὸς ἴερεύς, νέος, ὁ-
ραιός, γεμάτος ζωὴν καὶ ποίησιν, ἡτον ὁ Πίος Τσι-
ούνι.
αἱ
αἱλλε
καλλ
τὴν
ἔκαμ
του,
μην
θαυμ
ἀπλό
τητα
τού
φιερο

Ἐκτότε είχα ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος διὰ τὸν ποιητικὸν αὐτὸν φίλον τῆς Ἑλλάδος Ἀργότερα ἔτυχε νὰ πέσουν εἰς τὰ μάτια μου μερικά ἔργα του ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν ζωήν, μερικά ἀρθρά του εἰς Ἱταλικάς ἑφέμεριδάς, μὲν θέμα πάντοτε τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔτυχε νὰ φθάσῃ ἔως τὰς ἄκοας μου ή τῇ μερικῶν διαλέξεων του εἰς Ἱταλικά κέντρα, ἀπολογιῶν διὰ τὰ ἐθνικά μας ζητήματα, συνηγοριῶν διὰ τὰ ἐλληνικά δίκαια. Κατόπιν ή ὠραίᾳ ἐπιθεόρησις τῶν ἔνων φιλολογιῶν, η *Nuova Rassegna* μᾶς ἐπαρουσίασε τὸν Πίον Τσιούτη τακτικὸν χρονογράφον τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ μεταφραστὴν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ Μαρκορᾶ καὶ τῶν συγχρόνων ποιητῶν καὶ λογογράφων. Καὶ πέροι μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἰταλίαν τοῦ ἀλημονήτου καὶ δυστιχισμένου φίλου μου Ζουφρέ, μοῦ ἔφερε πλήσιεστερα τὸν συμπαθητικὸν Ἰταλὸν λόγιον. Ο Ζουφρές, μεταφράζων τὸν Δάντε καὶ περιηγούμενος τὴν Ἰταλίαν, προσκηνῆτης τῆς Δαντικῆς πατριδίου, ἐγνώσεις τὸν Τσιούτην εἰς τὸ Λιβρόν τον καὶ ἥλθε μερόν μαζί του ἐνθουσιασμούς καὶ ἀγάπην διὰ τὸν ποιητικὸν φίλον τῆς Ἑλλάδος. Ήτο περιωμένον, ὑστερὸς ἀπὸ λιγούς μῆνας, νάναγγειλὼν ἔγὼ εἰς τὸν Πίον Τσιούτη, τὸ ἀδικον σύσιμον τῆς ἔξαιρετικῆς αὐτῆς καὶ τόσον συμπαθητικῆς ψυχῆς καὶ νάνταλαξέν μαζί τοι ἀπὸ μακρὸν τὴν πρώτην χειραψίαν. ἐπάνω ἀπὸ τὸν πικρὸν τάφον τοῦ φίλου μου. Η φιλία μου μὲν τὸν Ἰταλὸν ποιητὴν ἔλαβεν ἔτσι μίαν υρησεκυτικὴν καθιέρωσιν.

Ο Πίος Τσιουτή έγεννήθη εις τὴν Φλωρεντίαν, εις τὰς 14 Ὁκτωβρίου 1873. Ἐκαμε τὰς πρώτας του σπουδάς εις τὴν ὁραιάν πατρίδα τοῦ Δάμντε καὶ τὴν Σιέναν. Νεώτερος ἀλόγη ἐδίδαξε ἐλληνικὴν γραμματολογίαν εις τὸ Κολλέγιον τῶν Δομινικανῶν Πατέρων τῆς Φλω-

φεντίας καὶ κατόπιν Ἡθικὴν Θεολογίαν εἰς τὸ Σεμινάριον τοῦ Αιβρόνου. "Ἐνα τυχαίον περιστατικὸν ἔφεσε τὸν Τοιούτη, μὲν ἔκτακτον ἀποτολὴν κηρύγματος, εἰς τὴν Κέρκυραν, δόπιον ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ 1901.

Ἐρωτευμένος μὲ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν Ἑλλάδα, τῆς ὅποιας ἐγγνώσιες τόσον καλὰ τὴν γλῶσσαν, τὴν ἴστορίαν, τὴν φιλολογίαν, τὰς παραδόσεις, μὲ μίαν ἀσφεστην διψάν γνώσεων, θέας, καὶ μελέτης τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, δὲ Ἰταλὸς δομηνικανὸς ἐκήρυξεν εἰς τὴν Κέρκυραν μὲ μίαν ἐμπινεύσους ἐντελῶς ἔξεργαστην. Τὸ κήρυγμά του ἦτο ποίησις, καὶ ὅλη ἡ Κέρκυρα ὑπεδέχθη τὸν νεαρὸν ὁρτορά μὲ θαυμασμὸν καὶ ἀγάπην. Τότε ἐξεφόνευσαν τὸν θαυμάσιον λόγον του κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἑορτὴν τῆς 25 Μαρτίου καὶ ἔγραψε τὸς Κερκυραῖάς του Ἀναμνήσεις, γεμάτους ἀπὸ Ἱερῶν ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀττικὴν χάριν. Καὶ τότε τοῦ ἐγεννήθη ἡ ἐπιτυχία νά ίδῃ καὶ νά γνωσίσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐπισκευασθεὶς τὰς Αθήνας, ὅπου ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ, χωρίς νά τὸν μαντεύσωμεν, τὴν Λέσβον, τὴν Χίον, τὴν Σάμον, τὴν Σηστόν, τὴν Ἀβύδον, μεγάλου τοῦ Ἐλλησπόντου. Μετὰ τὸ πρῶτον του αὐτὸ ταξίδι ἐπανήλθε ἄλλες δυὸ φορές εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐρωτευμένος μὲ τὰς καλλονάς της, διέτρεξε τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Ἡπειρον, τὴν μικρὰν Ἀσίαν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔκαμεν, εἰς τὸ Φόδολι, τὴν περιγραφῆν τῶν ταξιδίων του, μὲ μίαν ἐφράσειαν, εἰς τὴν ὁποιαν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἰταλῶν κριτικῶν, δὲν ἥξευρε κανεὶς τι νά θαυμάσῃ περισσότερον, τὴν χρυσῆν ἀριστοκρατικὴν ἀπλότητα, τὴν κίνησην που ὅφους του ἦ τὴν ὀναιότητα τῆς σκέψεως του. "Ετσι ὅλη σχεδὸν ἡ νέα ζωὴ τοῦ Πίου Τσιούντη — μόλις είνε 34 ἐτῶν — ἐπέρασεν ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ο Πίος Γιούδη είνε συγγραφέας πολλών ποιητικῶν και πεζῶν ἔργων, τῶν περισσοτέρων ἐμπειρισμένων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Αἱ «Ἀναμνήσεις» του «Ricordi» είνε ἔνας τόμος ποιημάτων, ποὺ τὰς χαρακτηρίζει ἀρρόδος ἴδαινισμός, βαθὺ ἀριστοκρατικὸν αἰσθῆμα και μία ἀνύψωσις φρονευτικῆ τῆς ποιητικῆς συγκινήσεως πρὸς εἴναι φωτεινόν, ψευστικόν οὐδανόν. Οἱ στίχοι του εἰνε ἄρμονικοί, εὔστροφοι και ἐλαφροκίνητοι, και ἡ ὕδραια τοσκανικὴ φωνὴ εἰς τὰ χειλῆ τοῦ νέου ποιητοῦ ἀντηγεῖ μὲ συμπαθητικὴν μελωδίαν. Τα «Ἐλληνικά Ἀκρογιάλια» είνε ἔνας τόμος διηγημάτων, καθαρῶς νεοελληνικῶν. Ἡ νεοελληνικὴ ζωὴ περνᾷ ἐκεὶ μέσος ζωντανῆς, γραφικῆ και ἀλληθινῆ, ἡ ψυχὴ τοῦ «Ἐλληνικοῦ» λαοῦ δονεῖται εἰς τὰς ὕδαιας αὐτᾶς σελίδας, και τὰ ἰδεώδη και οἱ πόνοι του ἀπηχοῦν εἰς τὴν συχνὴν ὀητορικὴν ἔξαρσιν τοῦ νέου συγγραφέως. «Ἐνα ἀπὸ τὰ διηγῆματα αὐτῶν: «Ἡ Πραδένα τῶν Χασιδῶν». δημοσιεύθεν ποὺ ὀλίγους μνημῶν εἰς τὸ «Νέον «Αστυν», κατὰ μετάφρασιν τοῦ διστυχισμένου Ζουφρέος, κ' ἐμπινευσμένον ἀπὸ τὸν ἀτυχὴ πόλεμον τοῦ 1897, γεμάτον ἀπὸ ὥραιάς περιγραφάς και ζωντανᾶς εἰκόνας ὁρεινῆς ζωῆς, γεμάτου πόνουν και μελαγχολίαν, εἰμπορεῖ νὰ δώσῃ μίαν ἰδέαν τῶν διηγημάτων αὐτῶν, τῶν ὅποιων ζωῶς τὸ μόνον ἐλάττωμα είνε κάποια ὀητορικὴ ὑπερβολὴ και κάτι μελοδραματικὸν εἰς τὴν σκηνοθεσίαν, ἐλάττωμα ποὺ δρειλεταὶ πάλιν εἰς ὑπερβολὴν ἀγάπης, εἰς ὑπερβολὴν ἐνθουσιασμοῦ, εἰς ἔντασιν λατρείας ἐλληνικῆς. «Ωρισμένων δόμως ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην φιλολογίαν τῶν διηγημάτων, τὰ ὅποια εἰς ἔπεινεσσαν εἰς ἔξ-

όποιών ὑπὸ τὰ ἐλληνικά ὄνόματα, τὸ ἐλληνικὸν ἔνδυμα καὶ τὰ ἔξωτερικά ἐλληνικά ἥθη κρύπτονται συνήθως διεθνὴ νευρόσπαστα, τὰ νεοελληνικά διηγῆματα τοῦ Ιστούντι είνε τὰ περισσότερον παλλόμενα ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ἐλληνικὴν ἡσώην, τὴν ὅποιαν θέλει ὁ συγγραφεὺς μὲ τόση ἀγάπην νά φέρῃ πλησιέστερα πρός τὸ

ώρασιν γειτονικὸν ἔθνος, ποὺ τόσαι κοιναὶ περιπέτειαι τὸ ἐνώνουν μὲ τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Ἰστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὸ εὐγενὲς αὐτὸδι ἰδιαυκὸν δὲ Ἰταλὸς λογογράφος δέδη ἐπάυσε οὐτεδιάκριτον μίαν στιγμήν. Ἡ σειρὰ τῶν διαλέξεων τοῦ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἀξιοσημειώτος κριτικὴ του διὰ τὸν Σολωμόν, αἱ ἀπαραμίλλοι, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἴαστων μεταφράσεις του τῶν δημοτικῶν μιας τραγουδιών, εἶνε μία συνεχῆς νεοελληνικὴ προπαγάνδα, εἰς τὴν εὐγενεστέραν μορφὴν της, ἀπὸ τὸν νεαρὸν φιλέλληνα, ὁ ὅποιος ἦδη μὲ τὰ πρωτότυπα φιλολογικά ἔργα του, μὲ τὰς μελέτας του ἐπὶ τοῦ Φλωρεντίνου φιλοσόφου Ἀνδρούστου Κόντ, μὲ τὸ ἐμπνευσμένον τον κήρυγμα, ἔχει ἥδη καταλάβει τόσον νέος ἀκόμη, μόνιν ἔξαιρετικὴν θεοῖν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς πατρίδος του.

‘Η νέα πνευματική ζωή της Ελλάδος — διά την δ-
ποίαν καὶ μόνην, ὅπως εἴπε πρό δὲ ὀλιγων ἡμερῶν εἰς
τὴν Βουλὴν ὁ βουλευτὴς κ. Καφαντάρης, ἀκούσμεν
ποῦ καὶ ποῦ κανένα παρηγορήτων λόγον εἰς τὴν
Εὐρώπην — ὁφείλει εἰς τὸν Πίον Τσιούτη, ἐκτὸς τῶν
ἄλλων, τὴν τακτικὴν καὶ πλουσίαν παρουσίασίν της
μεταξὺ τῶν εὐδωραπίκων φιλολογιῶν εἰς τὴν τιμη-
μένην φιλορευτινὴν ἐπιθεώρησιν, τὴν «Νιούα Ras-
seigna». Μετὰ τὴν δημοτικὰ μας τραγούδια, μετά τὸν
Σολωμόν, μετά τὸν Βαλαωρίτην, εἰς τὸ τελευταῖον τῆς
τεῦχος ὁ Πίος Τσιούτη δίδει εἰς τὸ ιταλικὸν κοινὸν τὸν
Χριστόπουλον, τὸν Μαρκορᾶν καὶ μέρη νεωτέρων
ἔργων. Έάν ή ἐκλογή του παρατλανάτα κάποτε, ἀπό
κάποιαν ἀτελεί γνῶναν τῆς νέας μας φιλολογικῆς ζωῆς,
ἡ καλαισθησία καὶ ἡ μόρφωσίς του, μὲ τὴν συνεχῆ
μελέτην τῆς φιλολογίας μας, θὰ προσανταλίσῃ βαθ-
μηδὸν τὸ ειλιότερα καὶ πληρέστερα τὸν ἀφωσιωμένον
αὐτὸν νεολληνιστὴν πρὸς τὴν νέαν μας τέχνην. Οπω-
δήποτε αἱ ὑπηρεσίαι ποὺ προσέφερε καὶ αἱ ὑπηρεσίαι
ποὺ ὑπόσχεσαν πρὸς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς νέας
‘Ελλάδος, δικαιοῦνται εἰς κάθε ἐκτίμησιν, κάθε προσ-
οήν, καίθε ἀγάπην.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Παῦλος Ματθιόπουλος

Προσπαθῶ νὰ συγκεντρώσω τὰς ἐντυπώσεις μου
ἀπὸ τὴν μικράν ἔνδεσιν ποὺ διωργάνωσε προχθές εἰς
τὸ ἀτελέι του. "Ἔμοφα τοποθετημένα, μὲ καλαισθή-
σιαν, ἔλαιφρά - ἔλαιφρά, μέσα σὲ ὕδατα πλαίσια.

Βλέπω ἀρκετά γνωσιεῖα πορτραῖτα. Ἐπειτα ἄλλα, ποὺ δύον και ἀν φαίνωνται πορτραῖτα, ἔχουν ὅμως χαρακτήρα διασκομητικόν. Τὰ καθαυτὸ πορτραῖτα εἶναι, νομίζεις, δύλα ὁμοία. Ὁμοία ἀρνητικῶς. Δὲν ἔχουν δηλαδὴ γνωσίσματα ἐσωτερικά. Καὶ εἰς τὴν προσωπογραφίαν αὐτὸ ζητοῦμεν. Δὲν ἀρκεῖ τὸ χρῶμα καὶ ἡ χάρις, ἀναμφισβήτητα προσσόντα τοῦ κ. Ματθιωπούλου. Ὁ Λύτρας του πολὺ καλλίτερος. Σοῦ θυμίζει τὸν ἀγαπητόν διδάσκαλον, ποὺ εἶναι ἀκόμη διόλουντανος εἰς δλῆν την μνήμην μὲ τὴν νεανικήν του ψυχήν, κρυμμένην κατώ ἀπὸ τὰς χονδράς ὄντιδας του προσώπου.

Ο καὶ Μαθιόπολυς εἶναι intellectuel. Θά̄ ήτο ἀδίκημα νά̄ τοῦ τὸ ἀρνητῆρι κανεῖς. Αἱ ίδει του διὰ τὴν τέχνην μού ἀρέσουν. Τὴν σέλει ἐλευθέρων ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς γραμματικῆς. Βλέπω κ' ἐγώ τὰς εἰκόνας του χωρὶς νά̄ κρατῶ εἰς τὸ χέρι ουνένα μέτρον, χωρὶς νά̄ τὰς ὑποβάλλω εἰς κανόνας. Βλέπω διτι αἰσθά-

εται δι ζωγράφος πολὺν την γυναικειν χάριν και ἐπί-
της πολὺν το χρώμα. Και τὰς παίρων όπως είναι.
Τραγουδάκια χαριτωμένα πού εύχαριστον τὸ αὐτί.
Ορθοῦμαι διμως διτι κάτι τοὺς λείπει. Ἐκεῖνο. ποὺ δὲν
μπορῶ ἐγώ να σᾶς είπω μὲ πρόγματα ὡρισμένα, και
οὐ τὸ ἀνακαλύπτεις ὅταν φεύγεις ἀπὸ τὸ κομφόν
τελιεὶ τού ζωγράφου.

Σὲ πολλὰ ἔχοις τον σταματῷ τὸ μάτι ἡ ἀρμονία
ῶν χρωμάτων, μιά χάρις ἀλληθινή. Ἡ ψυχὴ δὲν
ένει ἔκει Λημονείς τὸν ἥχον τοῦ τραγουδιοῦ εὐθύνει
οὐ τὸ τραγοῦδι ἔπαινε. Μιά ζωή ἀποιλιάτικη λείπει
μως ἡ ἐμορφιά τοῦ Ἀπόιλη, ἔκεινη ποὺ δεσμεύει
αι συνηθειας.

Σὲ μὰν ἀμοίλια μας μοῦ ἔλεγε κάποτε ὁ κ. Ματθιόδουλος γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ ἀδόξιστον εἰς τὴν τέχνην. Νομίζω πῶς θά ἡμπορούσε νὰ τὸ ἀποδώσῃ ἀφοῦ τὸ μηδίσθανεται νὰ φτερουγίζῃ γύνω του. Ποιὸ ἔγκειται μυστικὸν τοῦ δοτί δὲν τὸ ἀπέδοσε; Ἐργάζεται βιστικά; Χωρὶς ἔρωτα; Εεύρω κ' ἐγώ; Τὸ μέλλον θὰ δεῖξῃ. Θά τὸ δεῖξῃ, πιστεύω, δικαιόνων τὴν ἐλπίδα τοῦ ὁ κ. Ματθιόδου που εἰμπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ ἔργα μάνωτερα ἀπό το, τι ἔκθετε σήμερα.

K M.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Λίνα Φὸν Λόττινερ

Η σημειωνή φυσιογνωμία μιᾶς τῶν συμπαθητικών καλλιτεχνικών μορφῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπερπετε πόδι πολλοῦ νά είχε τὴν θέσιν της, εἰς τὴν σειράντα αὐτήν τὸν φυσιογνωμιῶν τῶν «Παιανιθανῶν». «Ἐνας ὅμως πολὺ ἀξιώτερος μου καὶ πρὸ παντὸς σοφώτερος, ἐπερπετε φωδύτερος νά ἀναπτύξῃ καὶ νά δεῖξῃ εἰς δῆλην τοῦ τὴν ἔκτασιν τὸ λαμπρὸν καὶ κυριολεκτικῶν ἐθνικῶν ἔργον τῆς Κος Λότινερ, τὴν ἀδράν καὶ ἀποτελεσματικήν συνδρομήν της διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Μουσικῆς εἰς τὴν Ἐλλάδην καὶ ίδιως νά τονίσῃ τὸ συστηματικὸν καὶ φωτισμένον πρόγραμμα, τὸ δόπονον ἀκολουθεῖ διὸ τὴν πραγματοποίησον τοῦ σκοποῦ της. Τὰ δὲ λίγα αὐτὰ λόγια γραμμένα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ μιᾶς θριαμβευτικῆς ἐκτελέσεως τῆς «Ὀδυσσείας» τοῦ Max Bruch εἰς τὸ Ψεύδειον της, δὲν ἔχουν ἄλλον σκοπὸν παρὰ νά ἐδηλωθῶσυν ἔνα εἰλικρινή ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ ἔργον της, μὲν τὴν θερμὴν ἐπιψημάτιν, ἐὰν ἦτο δυνατόν, νά ἀποδώσουν καὶ τὴν σπανίαν χαράν καὶ ἀνχαριστησιν ποὺ αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν ὑπέτερα ἀπὸ ἔνα μακρύνων καὶ κοπιώδη δρόμον, ἔνιστοις τέλος ἔνα τόπον ὃντον ἡμπορεῖ ἐλευθερώς νά ἀναπτνεύσῃ. Εἶναι δὲ ἵσως ἀναφελέσι νά ἀναφέρω πόσον μακρὸς ἔργος καὶ ἀποτνικτικός εἰναι δὲ δόρμος αὐτὸς τῶν ἐθνικῶν καὶ μορφωτικῶν ἰδρυμάτων παντὸς εἰδούς μὲν τὰς πομπώδεις καὶ μεγαλοδιζήμους ντοσόσχεδεις των. Πόσαις δὲ μιᾶς ἔξ αὐτῶν ἐκπαιδεύονται ἢ φέρουν, κάπποιο ἀποτέλεσμα, αἱ καθημεριναὶ ἀπογοητεύσεις μιᾶς τὸ δεῖχνουν δλοφάνερα. «Ἀλλ᾽ ίδιον μία μικρὰ διαφαίνεται καὶ τὴν διοίαν δοσον καὶ ἀν καμόνωνται ἢ δὲν θέλουν νά διαχρίνουν, δὲν ἡμποροῦν ὅμως νά ἐμποδίσουν καὶ τὴν δοσισμὸν της, ποῦ ἐλεύθερη καὶ ἀναμέποδιστη ἔσεφενται ἀπ᾽ ἐκεῖ καὶ δοσοῖσεν δι τι ἀνταμώσῃ. Καὶ ἡ διασές αὐτὴ ἀρκιβίως εἰναι τὸ ἔργον τῆς κυριαίας Λότινερ, τὸ Ψεύδειον της, τὸ Ψεύδειον Λότινερ.

Μικτός χρόδος μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς σχολῆς τοῦ Ὡδείου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Καρόλου Μπέκου, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸ ἀκούσαστο πιάνο τῆς κυρίας Λόττηνος, μᾶς παρουσίασε τελευταίως δὲ λόκληρον τὸ θαυμάσιον ὄρατόριον ὁ «Ὀδυσσεὺς» τοῦ Μάξι Μπρούχ. Καὶ ἡ ἐκτέλεσις ὑπῆρχεν σχεδὸν τελεία, καὶ ἡ ἐπιτυχία καταπλήκτικη. Αἱ ἔξοχοι

Δίνα φόρη Λόττινερ

σκηναὶ τῆς Ὀδυσσείας, ὡς εἰκόνες συνθετικαί, μεγαλοπρεπεῖς ἔξειντι λίχθησαν ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου γεμάτες ἀπὸ παραστατικοτήτα καὶ δύναμιν ἐκφράσεως. Ἐνόμιζες πᾶς ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ συνηργάζοντο καὶ ἔξω γράψανταν τὰς θαυμασίας ἐκείνας εἰκόνας τῆς σαγινευτικῆς καὶ ρομαντικῆς ἴστοριας τοῦ Ὀδυσσέως. Σκηναὶ δῆπος ἡ Πηγελόπης, καὶ ἡ ἀναγράφουσις τοῦ Ὀδυσσείου πέρι τῶν Φαιάκων, συμπεριλαμβάνουσαι συγχρόνως τὴν παθητικωτέραν ποίησιν, τόσον φαρδυάν παραστατικότητα, καὶ τόσην ζωὴν εἰς τὴν ἔκφρασιν, σπανίως ἀπαντοῦν συνεννομένα εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸς ἔργον, σχετικῶς τόσον μικρῶν διαστάσεων. Καὶ τὸ ἔργον αὐτὸς, ὁ καλλιτεχνικὸς χυμός, ἡ εσσενες μιᾶς ὀλοκλήρου δρεσσας, ἀπηλλαγέντης σκηνῆς ἐκτελέσεως, ἐπέρασε διοληθρον ἀπὸ τὰ δημιουργικὰ δάκτυλα τῆς κυρίας Λόττινερ, τὰ δόπια πλήττοντα τὸν πρὸ αὐτῆς ἀφωνον δηγὸν τοῦ πιάνου, ἔδιδον ἐκ διαδοχῆς μορφὴν ζωὴν καὶ ὅρην εἰς δλα τὰ περίπλοκα διμηρικὰ ἐκείνα πρόσωπα καὶ τὰ φυσικά στοιχεῖα τοῦ θαυμασίου δρατορίου.

Μία θέλησις λογαριασμένην καὶ μία σιδερένια ἐνέργεια ἰδρυσσαν τὸ Θρείον τῆς κ. Λόττινερ. Καὶ τώρα διόπου αἱ βάσεις ἐβάλθησαν στερεάι, ἐλεύθερα καὶ ήσυχα φροντίζει πᾶς νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὸν καλλίτερον φωτισμόν. Καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν δόπιον προσπαθεῖ νὰ τὸ φωτισθῇ εἶναι ὃ τρόπος δλων τῶν δημιουργῶν, τὸ ἀθόρυβο σκούντημα καὶ ἡ διάβασις ἀκαμπτος μὲ βουλωμένα αὐτιά, διὰ νὰ μὴν ἀκούῃ, ὅχι βέβαια ἄσματα Σειρήνων, ἐνὸς δρόμου γεμάτου ἀπὸ ἐμπόδια. Συμπατής δμως καὶ ἀγατηρή ἐμπνέουσα τὴν ἀφωνίασιν καὶ τὴν φιλίαν, κατόρθωσε νὰ περιστοιχισθῇ μὲ τὰ καλλίτερα στοιχεῖα μὲ τὰ δόπια ἀναμφιβόλως θὰ καταστήσῃ πραγματικὴν εἰς ὀμφέλειαν τὴν διδοσκαλίαν τῆς Μουσικῆς, καὶ μὲ φίλους ἀφροσιωμένους, ἔχοντας ἀκραδάντον πίστιν εἰς τὸν ἀστέρα τῆς. Καὶ πρὸς τοῦν ἔχομεν παρὰ νὰ ἀναφέρωμεν τὰς πολυτίμους συνεργάτας τῆς δπως τὴν κυρίαν Ν. Φωκᾶ, τὸν κ. Κ. Μπέμερ, καὶ ἄλλους, καὶ ὑποστηρικτάς, ἐνθουσιώδεις φιλομούσους δπως τὸν κ. Ζάννον.

Τὸ Θρείον τῆς Κας Λόττινερ φιλοδοξεῖ νὰ γείνη ἀληθινὸν καλλιτεχνικὸν φυτώριον, ἀπὸ τὸ δόπιον νὰ σκορπισθῇ ἀσφαλῶς ἡ μουσικὴ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ πραγματικὴ ἀγάπη πρὸς αὐτήν. Η ἐκτέλεσις τῆς «Οδυσσείας» ἥτο μία δοκιμή. Η πλήρης ἐπιτυχία τῆς ἐνθαρρύνει τὴν συνέχειαν καὶ ἔτος λίαν προσεχῶς θὰ ἔχωμεν τὴν Δημιουργίαν τὸν Χάϊδην, κατὰ πολὺ ἀνωτέραν καὶ πλουσιωτέραν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν.

K.I.M.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

MEΤ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκδίδεται εἰς τεῦχος ἡ Παγάλαλονσα τοῦ κ. Παύλου Νιζβάνα, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Παναθήναια». Ἱδού ἔνα ἀπὸ τὰ ὁραῖα αὐτὰ ποιημάτακια, μὴ περιληφθὲν εἰς τὴν δημοσιεύσιαν σειράν.

ΗΡΩ

Πάντοτε δ λύχνος τῆς Ἡρῷς στὸ γυναικεῖο τὸ χέρι,
Ψηλὰ στὸν βράχο, ποὺ βοεῷ τὸ κῦμα τὸν σκεπάζει
Καὶ τὸν γενναῖο καὶ ἀπότολμο κολυμβητὴ σπαραζεῖ.
Σὰλυχνοστάτη ἀσύγκριτο πόθου καὶ δλέθρον ἀστέροι.

AΠΟ τὸν νέον τόμον ποιημάτων τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ Ὁ Διδεκάλογος τοῦ Γύφτου ἀναδημοσιεύονται τοὺς ἔξι τούς στίχους:

Μιὰν ἀποιλατικὴν αὐγὴν

στὸ βαθυπρόσινο λαγκάδι,
σὲ μὰ σπηλιὰ καταμπροστά,
κάτι ἀγναντεύω κατὰ γίς,
μισθαμένο μέσ' στὸ χῶμα,
καὶ ποὺ ἔμεντις ἀπ' τὸ χῶμα
σὰν κλῶνος μέσ' ἀπὸ τὸ χῶμα,
καὶ σάμπως νᾶθελε καὶ πάλι,
σκεπάζοντάς το, νὰ τὸ θάψῃ,
τοσφιγγε τὸ περιπλοάδι,

καὶ στὸ γαλάζιο ἀχροσκοτάδι
πρωὶ πρωὶ¹
τοβλεπες πότε σὰ χεράκι,
πότε σὰν ἔνα μανδροκόκκινο
λαβωμένο πουλί.

Σκύβω (καὶ βούσκω ἔνα βιολ.

K' εἴτε τὸ βιολὶ τοῦ Γέρον.

Τὸ ηὔρα στὴν ἔρμη τὴ σπηλιά τον
καταμπροστά.

Ο ἐρημίτης γέρος τόχε,
σὰν τὸν κράταγε ἡ σπηλιὰ
μὲ τοὺς βράχους, μὲ τάγριμα,
καὶ μὲ τὰ στοιχεῖα.

Ζοῦσε, καὶ ὅλος μὰ μελέτη,
μὰ γαλήνη, ἔνας ωριμός·
στὸ πλευρό του παραστάτης
πάντα ἔνας ἀπότος.

Τὸ ἀγνάντενες, καὶ τέτοια
σοῦ ἑυπνοῦσε συλλογή.

- Μήν ὑπάρχουν; μὴ δὲν εἶναι
ὄντερα καὶ οἱ Θεοί;

Κι δι τὸν εἰσονν, τοῦρκος, γύφτος,
ἄγιος, ηρωας, ληστής,
ἔκανες νὰ γονατίσῃς,
νὰ προσευχηθῆς.

Τόχε δ γέρων δ ἐρημίτης,
στὴ σπηλιὰ σὰ ζούσε ἐκεῖ,
ἄγγιχτο, ἀμοιαστο καὶ ξέρο
στὰ βιολιὰ βιολί.

Τόγγιζε πότε καὶ πότε,
χρόνια διάρηκαν πολλά,
καὶ οἱ ἄλλοι γέροι μολογάνε
πῶς καμιὰ φορὰ

τὸ λαγκάδι ἀντιλαλοῦσε
ἀπὸ θεία μὰ μουσική,
σὰ νὰ σμίξαντε τῆς πλάσης
οἱ λογῆς κρονοὶ

καὶ γινῆκαν ἔνα στόμα,
μὰ καρδιά, γιὰ νὰ τὰ ποῦν
δσα ἐδῶ καρδιές δὲν ἔρονται,
χείλια δὲ λαλοῦν.

Κι δσο πήγαινε ἀπλωνόνταν
τάγιο παίξιμο πιὸ ἀριὰ
δσο ποὺ ἔσβυσε γιὰ πάντα
μέσ' στὴ λαγκαδιά.

Γιατὶ δ γέρος δ ἐρημίτης,
δσο πήγαινε καὶ αὐτὸς
δλο ἀνέβαινε πρὸς κάποιο
ὑπερκόσμιο φῶς,

δσο ποὺ τὰ δυό του χέρια
τοῦ ἀπομεῖναν καρφωτὰ
τεντωμένα πρὸς τὴ δέηση,
καὶ ποτέ του πιὰ

δὲν τὰ σάλεψε τὰ χέρια,
καὶ γιὰ χρεία καμά, καμά,
κι ὅλα σὰ νὰ μαρμαρώσαν
μέσα στὴ σπηλιά.

Χάθηκε ὑστερα καὶ δέρος,
— Μὰ δὲν ξέρω πῶς καὶ ποῦ—
κι ἀν διάνατος τὸν πῆρε,
κι ἀν διάψωμη ἀλλοῦ.

Στὸ πλευρό του δ παρασιάτης,
πάει, φτερούγιασε καὶ διάτος·
καὶ σ' ἐμένα τὸν βιολιοῦ του
πέφτει δ θησαυρός.

O καθηγητὴς κ. Κρουμπάχερ, γοάφει πρὸς τὸν συνεργάτην μας κ. Π. Νιοβάναν, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸν ἀναγνώστας μας χρονογραφήματος: «Σᾶς συγχάρω ἀπὸ καρδιάς διὰ τὸ διντας εἰσάρτον ἄρθρον σας «Η Γλωσσικὴ Δουλεία εἰς τὴν Βουλήν». Φαινέται διτι βαθμηδόν γίνεται φῶς ἐκεῖ κάτω...»

EΝΑΣ φίλος μας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον μᾶς γράφει: «Κατ' αὐτὰς ἐκινήθη πάλιν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ γλωτσικὸν ζῆτημα, προκειμένου περὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἵδου διά τον ἔθεσεν δισφάς Ἑλληνιστὶς Φίλιππος Ἰωάννου διὰ τὴν νέαν κοινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, κανῶν ἀγνωστος ίσως, καθότι ή περὶ νέας Ἑλληνικῆς γλῶσσης διατριβή του ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ 1863 εἰς ἐν Ήμερολόγιον τοῦ Βρετοῦ ἐκδιδόμενον εἰς Παρισίους.

«Ἐνιαν φανερὸν διτι διονήσασα πρέπει νὰ ἔχῃ βάσιν τὴν νῦν λαλουμένην, ἵνα μὴ καταστῇ τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία. Ἄλλα ἐνταυτῷ πρέπει νὰ καθαρισθῇ τῶν κατὰ τόπους ποικίλων χριστιανῶν καὶ φυδισθῇ κατὰ τὸν κοινὸν τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς τύπου ἐπὶ τοσσύτον, ἐφ' δοσον διόνυσος ἡ ρύθμισις εἰναι δυνατή, ητοι ἐφ' δοσον διατάληψις καὶ διά κατά μικρὸν εἰς τὸν θεόντος διατριβή την νοητικὴν τοῦ λαοῦ δύναμιν.

Ο κανῶν αὐτὸς εἰναι δοθός, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει αὐταπατεῖ πρὸ πάντων ἀκραν καλλισθησίαν, οὐδεμίαν προκατάληψιν, καὶ συγγραφεῖς ἐξόρχους πρὸ πάντως κατόχους τῆς ἀληθινῆς γλῶσσης τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπὸ τὰς δόπιας πρόκειται νὰ πλουτίζουν τὴν νέαν κοινήν.

Ίδου δὲ τι λέγει δ Ἰδιος Φίλιππος Ἰωάννου καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἀρχαίας.

«Οτι καὶ ἀν εἰπούν τινὲς ἀφαρπαξόμενοι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ζωηρᾶς φαγτασίας διόργανοι μὲν πότε τῆς κρίσεως, διάρχαια Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν δύναται νὰ ἔγερθῃ ἐκ τοῦ τάφου καὶ καταστῇ ζῶσα γλῶσσα τοῦ λαοῦ».

Ταῦτα διὰ τὸν Μιστριώτην, Κόντον καὶ τοὺς ἄγαν καθαριστάς.

Δ. Σ.

TΟΝ μῆνα τοῦτον συνεπληρώθησαν 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Σουλλὺ Προύδομος εἰς τὴν Γαλλικὴν Ακαδημίαν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐπετηρίδος δ Φραγκίσκος

Κοπτέ, μὲ ἄλλους δύο φίλους του μετέβησαν εἰς τὴν ἔξοχην ἔπαυλιν ὃπου διαμένει ὁ ποιητής καὶ προσέφεραν εἰς αὐτὸν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον ἐκ μέρους τῶν θαυμαστῶν του.

Ἄποδόλον τὸ ἔργον τοῦ Σουλλὺ Πρυδόμῳ ἐκπνέει ἡ γαλήνη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως, χωρὶς πάθος, χωρὶς ὅρμην μᾶς συναρπάζει. Πάντοτε εἰς τὴν ἴδιαν νόταν ὁ ποιητής ψάλλει τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀγάπης. Καμμία ματαρίτης δὲν ἀπεργάζεται τοῦ, στύχους του, ἡ τέχνη του ποτὲ δὲν ζητεῖ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ μὲ ψευδή σύμβολα, πάντοτε ἐπιδεικνύει μνημῆν τὴν λευκήν του συνείδησιν. Οἱ σύζυγοι του δὲν εἶναι φλύαροι καὶ ἥρητοικοι διότι, καθὼς λέγει ὁ Ἰδιος,

*les mots ressemblent aux vases,
les plus beaux sont les moins remplis.*

Ο ποιητής οὗτος διαμοιάζει μὲ τὸν ἀστητὸν ὁ ἀποίσος ἐπιδιώκει τὴν ἔργημαν, δὲν ζητεῖ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἔλευθραν ζωὴν καὶ τὴν αἰώνιαν ἀγάπην. Ἡ σκεπτικὴ τέχνη του ἔχει ὀφθαλμοὺς παρατηρητικούς

*D innombrables liens, frêles et douloureux,
dans l'univers entier vont de mon âme aux choses.*

Ἡ τέχνη τοῦ Σουλλὺ Πρυδόμῳ διατηρεῖ πάντοτε διμοία, δὲν ὑπέστη καμμίαν μεταβολήν. Ἡ τροφερότης ὑπῆρχε δὲν αὐτὸν πάντοτε ὡς μία θρησκεία. Ὁ ποιητής διαπέπαντες νὰ γράψῃ ποιήματα, ἔγραψε εἰς πέδιν τὴν «Ποιητικὴν Διαήκην»... Ὄταν ἔλαβε τὸ βραβεῖον Νόμπελ τότε ἐπρόσθεσεν ἔνα κωδικελλόν, διὰ τοῦ διοίου ἀφιερώνει τὰ χρήματα ἀκενάνα εἰς τοὺς πτωχοὺς νέους ποιητὰς οἱ διοίοι δὲν ἡμιποροῦν νὰ φέρουν εἰς φῶς τὸ ἔργα τῆς τέχνης των.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ιωβιλαίου του ὁ ποιητής ἐδημοσίευσεν ἀνέκδοτον νεανικόν του ποίημα, la pensée et l'amour

“Ολον τὸ ἔργον τοῦ Σουλλὺ Πρυδόμῳ στρέφεται πάντοτε γύρω ἀπὸ τὴν αὐτὴν θεότητα, ἐν τούτοις οὐδέποτε αὐτοεπαναλαμβάνεται, διὰ τὸ αὐτὸν θέμα ἔχει πάντοτε νέας ἰδέας καὶ νέας σκέψεις.

ΕΙΣ τὸ Ποσίοι ἔξεδόθη ἡ «'Ιταλίς κατὰ τὴν Ἀναγέννησον» ὑπὸ τοῦ Ροδοκανάκη. Αἱ γυναικεῖς τῆς Ἀναγέννησεως ἡσαν ὕδαταν καὶ ἐνέπνευσαν ἀριστοχρήματα. Δὲν είχον τὴν κλασικὴν καλλονήν τῶν ἀρχαίων, οἱ ὀφθαλμοί των δὲν ἡσαν ἀμυγδαλωτοί, δὲν είχον ἐλληνικὴν μύτην, οὐδὲ τὴν ἀρμονικότητα τοῦ προσώπου ἐν γένει. Αἱ γυναικεῖς τῆς Ἀναγέννησεως ἡσαν ζωηραὶ καὶ χαρίεσσαι σαν ὕδατας δεικνύει τὸ πλῆθος τῶν εἰδώνων τοῦ ὕδατος βιβλίου τοῦ κ. Ροδοκανάκη. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἡγάπων τὰς ξανθάς, ωχράς καὶ λεπτοφυεῖς γυναικας. Εἰς τὰ ποιήματα τοῦ καιροῦ ἔκεινον παρομοιάζεται ἡ κόμη των μὲ χρυσᾶ νήματα, οἱ ὀφθαλμοί των μὲ πολυτίμους λίθους, τὰ φρύδια μὲ τόξα, τὰ μικρὰ στόματα μὲ ρόδα. Οἱ ποιηταὶ τῆς Ἀναγέννησεως ὑμνοῦν πρόσωπα ὁσάν τρόπαια, κινήματα ἀπαλά, βλέμματα ἡδονικά καὶ μελαγχολικά. Ἀργετερά ἡ περιγραφὴ τῆς καλλονῆς πλησιάζει τοὺς περισσότερους πρός τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Βοκκάλιος, ὁ Φλωρεντίνος, ὁ Καστιλλίονες ζωγραφίζουν τὰ πλάσματα ποὺ λατρεύουν μὲ μίαν θαυμαστὴν ἀρχιβίειαν. Οἱ Ιταλοί κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἡσαν εἰς τὸ ἄπειρον φιλόκαλοι. Ὁ Ἀλβέρτος συνέγραψεν διόλκηρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης. Οἱ Βενετοί είχον ιδιαίτερον τρόπον πρός χρωματισμὸν τῆς κόμης, οἱ Φλωρεντίνοι τὴν ἔκκαμην μὲ θερμὸν σίδηρον, οἱ Νεαπολίται τὴν ἔχωραντες ὅλαργυρον βιβλίον ἐκ συνταγῶν πρός χρωματισμὸν τῶν γειλέων, πρός καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων καὶ

μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφορὰὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὅδὸς Ἀριστοτέλους 35.

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἡ σήμερον δημοσιευμένη ἔκτὸς τοῦ κειμένου εἰκόνων μας Ἡ Γελωτοποίης Γραῖα τοῦ Διεμπέγκεφ εἶναι ἐκ τῆς δωρεᾶς Μαρασλῆ. Προσεχῶς θὰ δημοσιεύσωμεν ἄλλας εἰκόνας τῆς ἐν λόγῳ συλλογῆς κατ' εὐγενὴ παραχώρησιν τοῦ ἐφόδου τῆς Πινακοθήκης κ. Ν. Τακωβίδη.

Ἄργοτερα θὰ δώσωμεν καὶ ἄλλα ἔργα τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης, ἐκ τῶν ὅποιων πολλὰ εἶναι μεγάλων ζωγράφων.

Ἔδρυθη εἰς τὰς Ἀθήνας Μουσικὸς Σύλλογος μὲ σκοπὸν νὰ περισυλλέξῃ διὰ μουσικῆς γραφῆς τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ ὅποια θὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις τῆς νέας ἐλληνικῆς μουσικῆς.

Τὴν περασμένην Κυριακὴν ἥνοιξε ἡ ἔκθεσις τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας. Τὰ ἔκτιθέμενα ἔργα, ἥσαν ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, διακοσμητικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς. Περὶ τῆς ἔκθεσεως θὰ γράψωμεν προσεχῶς.

Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴ Πινακοθήκη ἐπλουτίσθη πρὸ διλίγου καιροῦ διὰ ὅπτω ἔργων ωρόσων ζωγράφων, τὰ ὅποια ἐδώρησε ὁ γενναῖος πάντοτε, ἀληθινὸς εὐεργέτης τοῦ ἔθνους, κ. Γεργόριος Μαρασλῆς.

Εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀνευρέθησαν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς διάφορα ἀντικείμενα, πήλινα εἰδώλια καὶ χαλκά, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, μεταφερθέντα εἰς τὸ ἔκει Μουσείον.

Μία στατιστικὴ τῆς «Δανειστικῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνωστηρίου» τοῦ Βερολίνου. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἐδανείσθησαν 80,000 τόμοι. Περισσότερον διαβάζοντας οἱ ἄνδρες. Ἐπὶ 25 συνδρομητῶν μία γυναῖκα. Τὸ ἥμισυ τῶν ἀναγνωστῶν εἶναι ἔργαται. Ἐν τέταρτον ὑπάλληλοι. Τὰ δύο τρίτα τῶν δανειζομένων βιβλίων εἶναι φιλολογικά. Ἐν τέταρτον μόλις, ἐπιστημονικά.

Τὸ ἐρχόμενον φθινόπωρον ἐγκαινίζεται ἕνα εἰδος ἰταλικὸν Μπαύροϋτ εἰς τὸ θέατρον Φενίτσε τῆς Βενετίας. Κατ' ἔτος θὰ παίζωνται τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς.

Ο δόκτωρ Πάρκερ, Ἀμερικανός, ἐπέτυχε ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ πειράματα τὴν θεραπείαν τῆς φαλάκρως. Τὸ μέσον εἶναι ἀπλούστατον: ἡ κατάλληλος θωρακικὴ ἀνατονή. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς πτώσεως τῶν τριχῶν εἶναι λοιπὸν ἡ ἐλλιπῆς ἀνατονή. Ο εἰσπνέομενος ἀὴρ ὅταν δὲν ἐκπνέεται καταλλήλως, δηλητηριάζει τὸ αἷμα καὶ ἡ θρέψις τῶν τριχῶν εἶναι ἀνεπαρκής. Ἐκ τούτου ἡ πτῶσις των.

Μία ἔκδοσις εἰκονογραφημένη τοῦ Assomoir τοῦ Ζολᾶ ἐπωλήθη τελευταίως χίλια φράγκα.

Εἰς τὸ Collège de France ἔτοιμάζονται ἔσοται πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποθανόντος ἵταλοῦ ποιητοῦ Καρδούτσι.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Αἱ ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς ὑπὸ Σίρι Τζάν Λούμπεκ μετάφρ. Ἀλεξ. Ν. Μαρποντζόγλου. Ἀθῆναι 1907 Τυπογρ. Εστία.

Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου ὑπὸ Σίμου Μενάρδου. Ἀθῆναι Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ημερολόγιον Τριφυλιακὸν Νίκου Λ. Λαμπροπούλου. Ἀθῆναι Τυπογρ. Ἀποστολοπούλου δρ. 2.

Ιάκωβος δ Πάτριος ὑπὸ Διακόνου Κλήμεντος Καραντᾶ. Τεροσόλυμα 1907.

Απὸ τὸν Κόσμον τὸν Σαλονιοῦ Διηγήματα ὑπὸ Εἰρήνης Α. Δεντρινοῦ. Ἀθῆναι, γραφεῖα «Νουμᾶ» δρ. 3.

Ἐλληνικὸς Αντοκρατορικὸς Στόλος ὑπὸ Κωνστ. Α. Σοράφη Πιτζιποῦ. Ἀθῆναι 1907 δρ. 15.

Εκκλησιαὶ Λεοντίου Κ. Λεοντίου κατὰ Βασιλείου Ν. Βουδούρη ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τῆς Κοινῆς Συνειδήσεως.

Νέος Ἑλληνομνήμων τριμηνιανὸν περιοδικὸν σύγχρονα συντασσόμενον καὶ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σπυρ. Η. Λάμπρου. Τόμος τέταρτος τεῦχος α'. — 31 Μαρτίου 1907. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου, 1907.

Τὰ κατὰ τὴν πρυτανείαν Σπυρ. Π. Λάμπρου, πρυτανεύσαντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1904-1905. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου, 1907.

«Ἡ καλὴ εἰδῆσις τοῦ Ἐρικ» ὑπὸ Amy le Feuvre κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ιουλίας Ν. Καρόλου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Sur la variation des tensions de vapeur en fonction de la température et la détermination des constantes ébulloscopiques, par G. Baume et D. E. Tsakalotos. — Comptes rendus de l'Academie des Sciences 1907. — Extrait

Stances, Sonnets, Rondeaux et Chansons de Vincent Voiture Paris chez Sansot. fr. 2.

Ethique de Spinoza, traduction inédite du comte Henri de Boulaïnville, introd. et notes par F. Colonna d'Istria, Paris, fr. 7.50.

Palerme et Syracuse, par Charles Diehl. Paris, fr. 3.50.

Alfred de Musset, par Léon Séché. Tome I. L'homme et l'œuvre: les camarades. Tome II. Les Femmes. Paris, Les 2 vol. fr. 7.